

dziedziczyli go Stanisław i Jakób Słupowscy, również herbu Leliwa.²⁾ Piasek Wielki, wieś (powiat stopnicki) posiadająca wymurowany kościół parafjalny św. Katarzyny, z leżącym w obrębie tej parafji Piaskiem Małym i Zagajowem, należał w połowie wieku XV do Spytka z Melsztyna.³⁾ Piasek Wielki i Zagajów w 1490 r. posiadał już Mikołaj Gnojeński, w 1579 r. dziedziczyła te wsie Dorota Gnojeńska.⁴⁾ Mały Piasek w 1579 r. był w rękach Andrzeja Zborowskiego.⁵⁾ Posiadamy zaledwie jedną wzmiankę źródłową, która potwierdza wiadomość Długosza o tem, że głównym działem Bobolów był Mały Piasek. Oto Jarosław i Mikołaj Bobolowie odsprzedali w 1440 r. swe części na Małym Piasku w powiecie wiślickim.⁶⁾ Zatem do 1440 r. Bobolowie posiadali jakąś część posiadłości Mały Piasek, co do innych wyżej wymienionych wsi brak dowodów, któreby wykazywały ich przynależność do Bobolów. Faktem jednak jest, że członkowie tej rodziny zawsze pisali się z Piasku albo z Piasków. Jak wobec tego wytłumaczyć zjawisko, że Długosz a za nim inni autorowie wymieniają te posiadłości jako należące

¹⁾ Długosz, Liber ben., T. II, str. 11; *Słownik Geogr. Król. Pol.*, T. II, str. 435.

²⁾ Paprocki, Herby, str. 377; *Słownik Geogr.*, T. X, str. 859—860; *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*, T. II, n. 4271, Kraków 1870; T. VII, Kraków 1885, str. 204, 915.

³⁾ Długosz, Liber ben., T. II, str. 9—11.

⁴⁾ Pawiński Adolf, Polska XVI wieku, Warszawa 1886, *Małopolska*, T. III, str. 211; T. IV, str. 486.

⁵⁾ Pawiński, *Małopolska*, T. III, str. 212.

⁶⁾ Boniecki Adam, *Herbarz Polski*, Cz. I, T. I, Warszawa 1899, str. 301. Powołuje się on na *Zapiski Ziemskie Wiślickie*, T. I, k. 254.

do ojcowizny Bobolów? Na to jedyną odpowiedzią jest pokrewieństwo Bobolów z innymi Leliwitami i przynależność do tego rodu i to do tego stopnia, że jeszcze w XV wieku posiadłości Tarnowskich i Melsztyńskich uchodziły za dziedzictwo wspólne z Bobolami. Z biegiem czasu, w miarę jak ród Leliwitów rozrastał się i konarami swemi rozprzestrzeniał się na coraz to dalsze połacie Rzeczypospolitej, zacierala się coraz bardziej pamięć i poczucie wspólnoty rodowej, tak, że zczasem tylko klejnot

herbowy przypominał im pochodzenie od wspólnego pnia. Przyczynił się do tego i ten fakt, że Tarnowscy w krótkim czasie wybili się na czoło i poczęli przodować innym Leliwitom, tak swem położeniem materjalnem, jak swem znaczeniem politycznem. Słuszność tego tłumaczenia zdaje się wykazywać zapiska z XVIII wieku, opierająca się na dawniejszej tradycji,¹⁾ że Leliwici rozpadli się w XV wieku na dwa główne odłamy: „bogatsi osiedli w Tarnowie, a ubodzy dziedziczyli Piaski.” Pierwsi to Tarnowscy, drugimi byli Bobolowie. Istnieje jedno zupełnie odosobnione zapatrywanie, według którego Piasków, należących do Bobolów, należałoby szukać na drodze z Krakowa do Wieliczki, w odległości 5 km na południowy-wschód od Podgórza.²⁾ „Pierwej dzieliła się ta wieś na dwie części Piaski Wielkie i Małe, stąd pisali się Bobolowie de magna et parva Piasek i Piaseccy herbu Janina.” Pomijając to, że zdanie to sprzeczne jest z przytoczoną wyżej wiadomością z zapisek ziemskich wiślickich, o odsprzedaniu przez Bobolów swej części na Małym Piasku w powiecie wiślickim, że Piaseccy herbu Janina wywodzą swe nazwisko od dóbr Piaseczno w powiecie radomskim,³⁾ i to zapatrywanie, o ileby poparte było jakimś dowodem, stwierdziłoby tylko pokrewieństwo Bobolów z Tarnowskimi, gdyż według rejestru poborowego powiatu szczyrzyckiego w 1490 r. należała ta wieś do Tarnowskich.⁴⁾

Badając głębiej powody dla których Bobolowie pisali się z Piasków, dochodzi się do jeszcze jednego interesującego zagadnienia

¹⁾ *Acta. Ecclesiae Coll. et Par. O. O. S. S. Cracoviensis 1742* compilata, str. 21.

²⁾ *Słownik Geogr. Kr. P.*, T. VIII, str. 53.

³⁾ *Niesiecki*, Korona, T. III, str. 580.

⁴⁾ *Pawiński*, Małopolska, T. IV, str. 448.

Współcześnie do naszego Jakóba z Piasku Boboli występuje głośny kasztelan krakowski Spicymierz. Otóż w dokumencie z 1334 r.¹⁾ nazwany jest ten ojciec domu Leliwitów - Tarnowskich „Spicymir de Arena”, czyli po polsku Spicymierz z Piasku. A zatem najstarszy z rodziny Tarnowskich wywodzi się z Piasku,

podobnie jak Jakób Bobola i jego potomkowie. Niezmiernie pożądanym byłoby w tej sprawie zbadanie stosunku, jaki zachodzi między tymi przedstawicielami dwu oddzielnych rodzin, należących jednak do tego samego rodu Leliwitów. Może to jedna i ta sama osobistość tylko zwana podwójnym imieniem, może wtedy ukazałby się jakiś związek między przypuszczalnie pochodzącymi z Bobolic śląskich Bobolami, a Jakóbem Bobolą i Tarnowskimi. Pole dla domysłów i hipotez obszerne, niestety, brak źródeł w tym względzie sprawia, że problem ten musi nadal pozostać otwarty. Jeśli w obecnych warunkach niepodobna stawiać przypuszczenia o tożsamości Jakóba Boboli i Spicymierza, co się uporczywie ciśnie pod pióro z powodu jednego czasu ich wystąpienia, tej samej miejscowości, z której się obydwaj wywodzą, identycznej, przypisywanej im ojcowizny, oraz jednemu i drugiemu przypisywania zamiany herbu Ogniwo na Leliwa, to jednak jeden wniosek można stąd z całą pewnością wyciągnąć, że mianowicie musiało między nimi istnieć ściśle pokrewieństwo. Potwierdzają to dzieje lat późniejszych, które świadczą o bliższym współżyciu Tarnowskich z Bobolami. Jan z Piasków Bobola, właściciel Tywoni (4 km na wschód od Jarosławia), był stałym świadkiem licznych zapisów, jakich w latach 1467—1486 dokonywał podkomorzy przemyski, później wojewoda bełzki, ruski, sandomierski i krakowski,²⁾ Spytko z Jarosławia.³⁾ Hieronim Bobola był towarzyszem a może i opiekunem Jana Krzysztofa, syna Jana hetmana Tarnowskiego, wysłanego celem wychowania na dwór cesarza Ferdynanda.⁴⁾ Podkomorzy koronny

¹⁾ *Piekosiński*, Poczet, str. 33, n. 126.

²⁾ *Fedorowicz*, Dostojnicy, str. 161—212.

³⁾ AGZ, T. IV, n. 104, str. 185; T. VI, n. 112, str. 214; *Radziwiński-Gorczałak*, Archiwum Księżąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie, T. II, Lwów 1888, str. 208, n. 167; str. 211, n. 168.

⁴⁾ *Varsevicii Christophori*, De laudibus Joannis Tarnovii oratio, Sanok 1855, str. 25—26; *Bembus*, Wizerunek; *Okolski*, Orbis, T. II, str. 78—79; *Niesiecki*, Korona, T. I, str. 111.

Andrzej Bobola młodość swą spędził na dworze hetmana wielkiego koronnego Jana Tarnowskiego, a na jego pogrzebie w maju 1561 r. jechał przed trumną, trzymając „drzewo” geneologiczne.¹⁾ W świetle tych faktów opowieść Długosza o ścisłych węzłach krwi, jakie łączyły Bobolów z Leliwitami-Tarnowskimi, osiadłymi w Tarnowie, Melsztynie i Jarosławiu, wydaje się zupełnie uzasadnioną, chociaż dość dowolnie przedstawioną.

¹⁾ *Orzechowski, Żywot Tarnowskiego*, str. 91. *Bogatyński Władysław, Hetman Tarnowski 1488—1561, Przegląd Polski 1913—1914*, T. 188, 191.

II.

BOBOLOWIE Z PIASKÓW HERBU LELIWA W XIV — XVII WIEKU

1. Przedstawiciele Bobolów w XIV i XV wieku. — 2. Jan z Tywoni alias de Piaski. — 3. Linja „de Strachocina”. — 4. Potomstwo Krzysztofa i Elżbiety z Wielopolskich. — 5. Mikołaj i jego potomstwo.

*„Quis vero Bobolarum Leliviorum
fidei catholicae propugnatorum
acerrimorum pietatem non habeat perspectam et
exploratum?”*

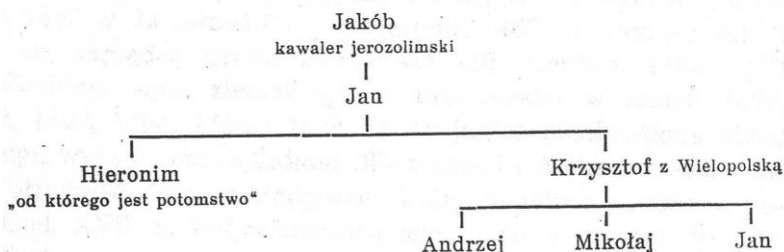
Cichocius, Alloquutionum
Ossieciensium, str. 151.

1. — Genealogię rodziny Bobolów można znaleźć we wszystkich większych herbarzach.¹⁾ Wiadomości jednak w nich zawarte w wielu wypadkach są sprzeczne z przekazami źródłowymi a rzecz dziwna, najbardziej różnią się one od źródeł w notowaniu Bobolów wieku XVI i XVII. Największe braki pod tym względem przedstawia herbarz Niesieckiego. Mnóstwem zanotowanych rodzin, ogromem swego cennego, skądinąd, dzieła zaciążył on na genealogach późniejszych, którzy ograniczali się przeważnie do mniej lub więcej niewolniczego przepisywania wiadomości Niesieckiego. W genealogii Bobolów przydarzył mu się nieszczęśliwy przeskok, który w literaturze genealogicznej

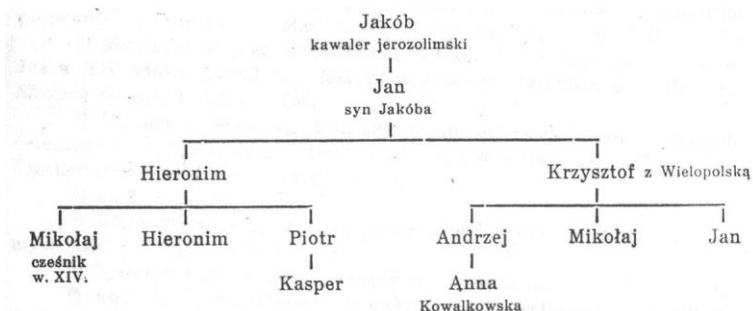
¹⁾ *Paprocki*, Herby, str. 383—384; *Okolski*, Orbis, T. II, str. 78—79; *Niesiecki*, Korona, T. I, str. 109—113; *Wielądek* Wojciech, Heraldyka czyli opisanie familij i krwi związku szlachty polskiej i w W. X. Lit. z ich herbami, Warszawa 1799, T. II, str. 526; *Boniecki* Adam, Herbarz Polski, Cz. I, T. I, Warszawa 1899, str. 301—303 i Uzupełnienia do Cz. I, z. I, Warszawa 1901, str. 198; *Uruski*, Rodzina, T. I, str. 246—247; *Zarewicz*, Andrzej z Piasków Bobola, str. 5—8.

i hagiograficznej przyjął się całkowicie. Błąd ten dotyczy przede wszystkim pochodzenia Bł. Andrzeja Boboli. Wobec tego w oparciu o zapiski źródłowe należy wprawdzie sprawdzić, poprawić i uzupełnić dane o Bobolach, a potem dopiero przedstawić pochodzenie Bł. Andrzeja we właściwym świetle. Wiele w tym względzie pozostanie jeszcze niedomówień, luk i pytań nadal bez odpowiedzi. Różnice między niniejszym wywodem genealogicznym a dawniejszemi jasno uwydatniają załączone do tekstu wykresy.

Genealogia rodziny Bobolów według Paprockiego, Herby str. 383 — 384.

Według Okolskiego, Orbis, T. II, str. 78—79.

Rodzina Bobolów występuje w XV i XVI wieku głównie na ziemiach województwa ruskiego (lwowskiego) i krakowskiego, pod koniec XVI w. zjawia się w województwie

sandomierskiem i mieszka tam aż do końca wieku XVII.

W aktach z XIV wieku występuje hrabia *Mikołaj* „zwany Bobola”, który był cześnikiem Jadwigi, żony Władysława Łokietka oraz Anny (Aldony) Giedyminówny i Adelajdy, pierwszych dwu żon Kazimierza W.¹⁾ W tym charakterze podpisał dyplomy królewskie w Sandomierzu 11 czerwca 1333 i w 1338 r.,²⁾ oraz w Opatowie 25 czerwca 1354 r.³⁾ Niesiecki wnosi „z komputu lat”, że był on bratem lub bratankiem Jakóba fundatora kościoła Wszystkich Świętych w Krakowie.⁴⁾ Potomkami Mikołaja byli Piotr, Hieronim, Mikołaj, Jarosław a może i Wojciech. *Wojciech* z Piasku pełnił funkcje komornika sądowego w ziemi lełowskiej, w województwie krakowskim od 20 kwietnia 1447 do 27 lipca 1447 r.⁵⁾ O *Piotrze, Mikołaju i Hieronimie* pisze Niesiecki,⁶⁾ że „wspominają ich księgi grodu wiślickiego, którym drudzy tę pochwałę przydają, że byli mężowie znakomici i w cudzych krajach przepolerowani”. Mikołaj i Jarosław w 1440 r. odsprzedali swe części na Małym Piasku.⁷⁾ *Jarosław* był marszałkiem na dworze kardynała Fryderyka, syna Kazimierza Jagiellończyka a brata św. Kazimierza i jako taki występuje 21 sierpnia 1497 r. na zjeździe szlachty w Przemyślu.⁸⁾ *Mikołaj* dnia 1 lipca 1505 r. brał udział w Przeworsku na wiecu szlacheckim.⁹⁾

W XV wieku żyło jeszcze kilku innych Bobolów, ale jaki był ich stosunek do wyżej wymienionych, ustalić niepodobna. *Szymon*, 8 lipca i 10 października 1466 r. należał do sędziów we Lwowie,¹⁰⁾ *Jakób* członek tegoż sądu 7 marca

¹⁾ Czarnocki, Gniazdo, str. 2; Boniecki, Herbarz, Cz. I, T. I, str. 301; Semkowicz Aleksander, Adelajda, Krystyna i Jadwiga żony Kazimierza W., Kwartalnik Historyczny, 1898, str. 561—566.

²⁾ Piekosiński, Kodeks dypl. Młp., T. III, str. 6, n. 635 i str. 27, n. 652.

³⁾ Radziwiński-Gorczałak, Archiwum Sanguszków, T. II, str. 26, n. 20.

⁴⁾ Niesiecki, Korona, T. I, str. 110—111.

⁵⁾ Fedorowicz, Dostojnicy, str. 81.

⁶⁾ Niesiecki, Korona, T. I, str. 111.

⁷⁾ *Zapiski ziemskie wiślickie*, T. I, k. 254; Boniecki I, c. zwie ich synami Mikołaja, w co wąpi *Bastrzykowski* Aleksander ks. Monografia

historyczna parafji Jankowice Kościelne Sandomierskie, Warszawa 1927, str. 14.

⁸⁾ AGZ, T. XVII, str. 342, n. 2948.

⁹⁾ AGZ, T. XVIII, str. 160, n. 787.

¹⁰⁾ „Szymon Bobolka albo Bobola de Pyaszky”, AGZ, T. XV, str. 54, 58.

1471 r.¹⁾ Marcin de Golczewo,²⁾ pozwany 11 lipca 1474 r. przed sąd konsystorski w Gnieźnie z powodu zalegania z oddaniem dziesięciny przysługującej proboszczowi z Marzenina,³⁾ kanonikowi gnieźnieńskiemu, ks. Pawłowi Cząstkowskiemu.⁴⁾ Jako rodzeństwo występują Andrzej w 1468 r.⁵⁾, jego siostra Świętochna, nazwana w aktach przemyskich 17. II. 1478 i 12. I. 1479, żoną szlachetnego Jana dziedzica na Dmytrowiczach⁶⁾ oraz Jan de Tywonią.⁷⁾

2. — Dość dużo wiadomości przekazały nam źródła o wspomnianym Janie z Tywoni alias „de Piaski”. Łączyły go bardzo bliskie stosunki ze Spytkiem z Jarosławia, o czym świadczy fakt, że występował on stale jako świadek przy fundacjach i zapisach, jakich Spytko dokonywał 21 stycznia i 6 lutego 1467 w Jarosławiu⁸⁾ i 8 sierpnia 1486 w Przeworsku.⁹⁾ Był on zarządcą grodu Jarosławia (15 czerwca 1464 r.)¹⁰⁾ i członkiem sądu ziemskiego w Przeworsku w latach 1479, 1482, 1492, 1494, 1496 i 1533.¹¹⁾ Za jakieś nieokreślone bliżej zasługi, wyświadczone królom Olbrachtowi i Aleksandrowi, miał Jan otrzymać dom na Podgórzu, który podobno jeszcze w początkach XVII w. był własnością jego rodziny.¹²⁾ Co dotyczy

¹⁾ AGZ, T. XV, str. 113.

²⁾ Golczewo, Golcowa wieś w pow. brzozowskim, założona przez biskupa przemyskiego Piotra Chrzastowskiego (de Chranstov) w 1448 roku. Pierwotną nazwę Piotrowin ludność zmieniła na Golcowa od nazwiska pierwszego sołtysa tej wsi, Macieja Golca, zob. *Słownik Geogr.*, T. II, str. 653.

³⁾ Marzenin w pow. wrzesińskim, własność kapituły gnieźnieńskiej. Już w XIV wieku istniał tam kościół wzniesiony staraniem kapituły, zob. *Słownik Geogr.*, T. VI, str. 161.

⁴⁾ *Ulanowski* Bolesław, *Acta iudiciorum ecclesiasticorum dioecesis Gnesnensis et Posnaniensis 1403—1530*, Kraków 1902, str. 273, n. 639. Cząstkowski to odmiana nazwiska Chrzastowski.

⁵⁾ AGZ, T. XIII.

⁶⁾ Dmytrowicze wieś w pow. przemyskim, 12 km na północ od Przemysła. AGZ, T. XVIII, str. 155, 178.

⁷⁾ Tywononia wieś, 4 km na wschód od Jarosławia.

⁸⁾ AGZ, T. IV, str. 185; *Radziwiński-Gorczałak*, Archiwum Sanguszków, T. II, str. 208, 211.

⁹⁾ AGZ, T. VI, str. 214.

¹⁰⁾ „Woywoda Castri Jarosław”, AGZ, T. XIII, str. 433.

¹¹⁾ AGZ, T. XVIII, str. 36, 47, 95, 100, 108, 698.

¹²⁾ *Bembus*, Wizerunk; *Czarnocki*, Gniazdo, str. 2.

posiadłości ziemskich, jakie do Jana należały, trzeba zaznaczyć, że rozrosły się one dość pokaźnie. Niepodobna ustalić, czy wieś Tywononia, z której się pisał, (podobnie jak i z Piasków), była jego własnością. Możliwe, że dzierżawił tę wieś królewską do swej śmierci, poczem przeszła ona w inne ręce, gdyż w 1589 r. miała ją w dzierżawie Zofja Karniowska.¹⁾ Z pewnością posiadał w 1508 r. wieś Sadowie,²⁾ z której płacił kwartę w sumie 36 groszy,³⁾ Grabownicę⁴⁾ i połowę Nadyb.⁵⁾ Kwarta z tych wsi wynosiła 2 grzywny, i 8 groszy.⁶⁾ Dnia 12 lipca 1520 r. otrzymał w Toruniu konsens królewski na wykup wsi Małnow⁷⁾ z rąk Andrzeja Krzczowskiego, podsędka przemyskiego⁸⁾ i wsi Sarny⁹⁾ od Michała Krzczowskiego, właściciela Sarn i Krzczowic.¹⁰⁾ W tym samym dniu otrzymał od króla pozwolenie na odkupienie wsi królewskiej Strachociny¹¹⁾ i wójtostwa tamże od wojskiego sanockiego, Adama Wzdowskiego, który otrzymał upoważnienie do sprzedaży Strachociny i wójtostwa w niej, w Toruniu 21 lipca 1520 r.¹²⁾ W kilka lat później

¹⁾ *Jabłonowski* Aleksander, Polska XVI wieku, T. VII, Cz. I. *Ziemie Ruskie* (Źródła dziejowe, T. XVIII, Cz. I), Warszawa 1902, str. 5, 135.

²⁾ Sadowie w ziemi Sandomierskiej, dziś powiat Tarnobrzeg.

³⁾ *Pawiński*, Małopolska, T. III, str. 113; T. IV, str. 460.

⁴⁾ Grabownica (Starzeńska) powiat Brzozów, przy gościńcu z Brzozowa do Sanoka.

⁵⁾ Nadyby w ziemi przemyskiej.

⁶⁾ Regestrum exactionis quartae partis censuum A. D. 1508 exactae in terra Premisliensi, *Jabłonowski*, *Ziemie Ruskie*, str. 109.

⁷⁾ Małnow (Malnov) wieś 14 km na północny-zachód od Mościsk.

⁸⁾ *Niesiecki*, Korona, T. II, str. 724.

⁹⁾ Sarny (Zarny) w ziemi przemyskiej.

¹⁰⁾ Regestrum exactionis quartae 1508 in terra Prem.: „Michael Crzczovsky de bonis suis Crzczovycze et Szarny m. 1/2”, *Jabłonowski*,

Ziemie Ruskie, str. 111; „Joanni Bobolya villas Malnov de manibus Andreae Krzeczowski et Zarny de manibus Michaelis Krzeczowski, ambas in terra Premisliensi sitas, redimere consensus datur”. Torunii 12 Iulii 1520, *Wierzbowski* Teodor, *Matricularum Regni Poloniae summaria*, Pars IV, Vol. I, Warszawa 1910, str. 194, n. 3385.

¹¹⁾ Strachocina wieś w powiecie sanockim. W 1508 r. należała do Macieja Wzdowskiego. *Regestrum exactionis quartae partis censuum A. D. 1508 Terrae Sanocensis, Jabłonowski, Ziemie Ruskie*, str. 118.

¹²⁾ „Joanni Bobolya villam Strachoczim cum advocatia terrae Sanocensis de manibus Adae de Wzdowo redimere consensus datur”. Torunii 12 Iulii 1520. „Adae

11 sierpnia 1530, polecił król kasztelanowi Klemensowi z Kamieńca, podkomorzemu Mikołajowi Balowi, Wojskiemu Adamowi Wzdowskiemu, chorążemu Feliksowi z Zarszyna i podsędkowi sanockiemu Janowi Pakoszowskiemu przeprowadzić rozgraniczenie królewskich dóbr, dzierżawionych przez Jana Bobolę, Strachociny od wsi Górki i Szczyrzyczkowa, należących do Macieja z Birczy.¹⁾ Komisja graniczna nieprędko jednak przystąpiła do dzieła, gdyż dopiero 28 grudnia wydano Janowi Boboli nakaz uczestniczenia w jej czynnościach.²⁾ W 1524 r. dzierżawił też wieś królewską Starzechowa.³⁾ Zatem w czasie, kiedy majątek ziemski Jana Boboli doszedł do najwyższej rozpiętości, posiadał on siedm i pół wsi, w czym Sadowie, Grabownica i połowa Nadyb stanowiły jego własne dziedzictwo, a Tywonię, Starzechową, Małnów, Sarny i Strachocinę, jako wsi królewskie, trzymał w dzierżawie, czyli według ówczesnej terminologii, „in tenuta”.

Z zestawień powyższych wynika, że zupełnie słusznie zaliczono Jana Bobolę do średnio zamożnej szlachty.⁴⁾ Prawdopodobnie w 1462 r. ożenił się Jan z Heleną, córką szlachetnego Andrzeja, piszącego się z Żurawicy, w ziemi przemyskiej,⁵⁾ który w sądzie grodzkim w Przeworsku zobowiązał się dnia 8 kwietnia 1462 r., wypłacić Janowi tytułem posagu 60 grzywien

Wzdowski, tribuno Sanocensi, villam regiam Strachoczina terrae Sanocensis Joanni Bobola obligare consensus datur”. „Adae Wzdowski, tribuno Sanocensi, advocatiam in villa Strachoczina Joanni Bobola vendere

consensus datur". Torunii 21 Iulii 1520. *Wierzbowski*, Matricularum R. P. Summaria, P. IV, V. I, str. 194, n. 3384; V. II, str. 231, n. 12662 i 12663.

¹⁾ *Wierzbowski*, Matr. R. P. Sum., P. IV, V. II, str. 390, n. 15831.

²⁾ „Joanni Bobola tenentario bonorum regionum Strachoczina, mandatur, ut dislimitationi dictorum bonorum a villis Gorki Sczyrczkowa intersit". In conventionione Piotrcoviensi 28. XII. 1530, *Wierzbowski*, Matr. R. P. Sum., P. IV, Vol. II, str. 395, n. 15932.

³⁾ *Sanoc. Terr.*, T. 26, k. 22 — 39, Archiwum Akt Dawnych we Lwowie.

⁴⁾ *Jablonowski*, Ziemie Ruskie, Polska XVI wieku, T. VII, Cz. II, Warszawa 1903, str. 304.

⁵⁾ Ktoby to był ten Andrzej z Żurawicy niewiadomo. W 1508 r. pisali się z Żurawicy (Żyrawicza, Żurowycze, Żyrowicze) Żurowscy h. Leliwa, *Niesiecki*, Korona, T. IV, str. 763; *Jablonowski*, Ziemie Ruskie, Cz. I, str. 109.

w okresie dziesięciu lat.¹⁾ Andrzej niedługo potem zmarł a jego spadkobierca podczaszy halicki, Jakób z Zarzecza,²⁾ nie dbał o wypełnienie zapisu ojca na rzecz Heleny. Wobec tego Jan Bobola wytoczył tę sprawę 1 września 1468 r. w grodzie przeworskim, który przyznał mu słuszność i obowiązał Jakóba do uiszczenia posagu.³⁾ Po śmierci Heleny, wstąpił Jan po raz drugi w związek małżeński z Katarzyną, córką szlchetnego Jana Śliwnickiego, h. Korab, dziedzica na Śliwnicy i Korytnikach w ziemi przemyskiej.⁴⁾ Katarzyna Śliwnicka jako żona Jana występuje 1 lipca 1505 r. w Przeworsku.⁵⁾ Z tych związków małżeńskich pozostało potomstwo, co do którego heraldycy się różnią. Paprocki i Okolski wymieniają dwu synów Jana: Hieronima i Krzysztofa,⁶⁾ Niesiecki do nich dodaje jeszcze Córkę, Zofję,⁷⁾ Boniecki natomiast, powołując się na Metrykę koronną i mazowiecką, wywodzi od Jana dwóch synów, Regnisa i Zbigniewa.⁸⁾ W rzeczywistości synów Regnisa i Zbigniewa Jan nie posiadał, miał natomiast córki imieniem Regina i Zbigniewa, jak o tem świadczy notatka w Metryce koronnej, na którą się Boniecki powołuje.⁹⁾ Zachodzi tu oczywisty błąd w odczytaniu oryginału piśmiennego. Oprócz Zbigniewy i Reginy córkami jego były Zofja i Anna, podobnie za synów jego z całą pewnością uznać należy Hieronima, Jarosława i Krzysztofa a prawdopodobnie też i

Stanisława. Pierwsze pokolenie potomków Jana jasno uwidoczni niżej podany schemat, w którym

¹⁾ „Nobilis Andreas de Żyrowicze recognovit se teneri 60 marcas nobili Joanni Bobola de Thyvnya genero suo ratione dotis post generosam Elenam filiam ipsius Andreae et uxorem Johannis solvere inter decem annos”. *AGZ*, T. XIII, str. 381, n. 4895.

²⁾ Zarzeczce w ziemi przemyskiej, *Jabłonowski*, *Ziemie Ruskie*, Cz. I, str. 13, 14, 15, 17, 130. Jedno Zarzeczce należało w 1515 r. do Mikurdy, drugie do Czuryły.

³⁾ *AGZ*, T. XIII, str. 564, n. 6917—6918.

⁴⁾ *Jabłonowski*, *Ziemie Ruskie*, Cz. I, str. 1111 Cz. II, str. 334.

⁵⁾ *AGZ*, T. XVIII, str. 160.

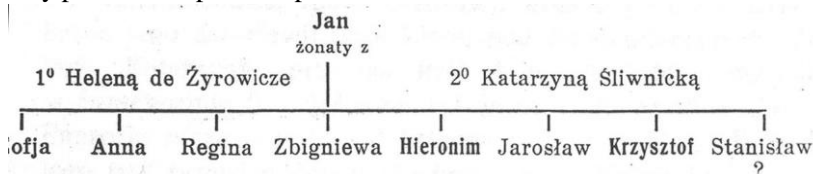
⁶⁾ *Paprocki*, *Herby*, str. 384; *Okolski*, *Orbis*, T. II, str. 78.

⁷⁾ *Niesiecki*, *Korona*, T. I, str. 111.

⁸⁾ *Boniecki*, *Herbarz*, Cz. I, T. I, str. 301.

⁹⁾ Jest to fasc. 47, k. 351: „Joanni Bobola, tenutorio villae Strachoczina, *Reginae et Sbigneae filiabus minorennibus* per 200 fl, datis in dicta villa inscribere consensus datur”, *Wierzbowski*, *Matr. R. P. Sum.*, P. IV, Vol. II, str. 418—419, n. 16415.

imiona, zaznaczone tłustym drukiem, oznaczają tych synów Jana, którzy pozostawili po sobie potomstwo.

Przewidując prawdopodobnie bliski koniec swego życia, starał się Jan zapewnić przyszłość swym nieletnim córkom, Zbigniewie i Reginie. W tym celu, za zgodą króla z 4 maja 1532 r. zahipotekował na nie po 200 złp, na wsi Strachocinie.¹⁾ Dnia 18 kwietnia 1533 r. występuje jeszcze jako członek sądu ziemskiego w Przeworsku,²⁾ poczem znika zupełnie z widowni. *Zofja*, córka Jana, do śmierci pozostała w stanie panieńskim.³⁾ *Anna* wyszła za mąż za Jana Krzeczowskiego h. Korczak, dziedzica na Żuklinie, w ziemi przemyskiej i w tym charakterze widnieje w aktach Przeworska już 14 stycznia 1500 r.⁴⁾ Losów *Zbigniewy* nie znamy.⁵⁾ *Regina* oddała swą rękę Wojciechowi „Słowanczki” i zamieszkała w Krośnie. *Stanisław* posiadał wójtostwo w królewskiej wsi Swoszowej,⁶⁾

które za pozwoleniem króla z 27 października 1518 r., odsprzedał Piotrowi, zwanemu „Strzesz”.⁷⁾

Jarosław „szlachcic-gołota” z bratem swym „nieosiadłym” Hieronimem, w 1521 r. dopuścili się na moście królewskim na Sanie, pod Przemyślem rozboju, poranili straż mostową i zabili Rubina Powerskiego.⁸⁾ W wyniku protestu mieszczan z 15 października 1521 r. i jakiejś pomyłki, król Zygmunt I zacytował za tę zbrodnię przed sąd swój, dnia 14 marca 1526 r.

¹⁾ *Sanocensia Castrensia*, T. 10, k. 286, Archiwum Akt Dawnych we Lwowie; *Wierzbowski*, Matr. R. P. Sum., P. IV, Vol. II, n. 16415, str. 418—419.

²⁾ AGZ, T. XVIII, str. 698.

³⁾ *Czarnocki*, Gniazdo, str. 3; *Niesiecki*, Korona, T. I, str. 111.

⁴⁾ AGZ, T. XVIII, str. 125.

⁵⁾ Żył jeszcze 11. III. 1544, *Wierzbowski*, Matr. R. Pol. Sum., P. IV, Vol. III, n. 21455, str. 216.

⁶⁾ Swoszowa na granicy powiatów Jasło i Pilzno.

⁷⁾ *Wierzbowski*, Matr. R. Pol. Sum., P. IV, Vol. II, n. 11901, str. 191.

⁸⁾ *Prem. Castr.*, T. XIV, k. 317—319.

starca Jana Bobołę.¹⁾ Dopiero starosta sanocki Mikołaj Wolski i podkomorzy sanocki Mikołaj Bał, pismem do króla z 21 października 1526 r., wyjaśnili sprawę i wskazali na właściwych winowajców.²⁾ Wówczas król zavezwał przed swój sąd Hieronima,³⁾ a Jarosława nakazał starostom ująć i dostawić go siłą.⁴⁾ Wyroku skazującego⁵⁾ nie egzekwowano jednak, owszem 21 lutego 1530 r. zwolniono Hieronima, a prawdopodobnie i Jarosława, od kary za zabójstwo.⁶⁾ Jarosław nie zmienił jednak swego trybu życia, wskutek czego 21 maja 1537 r. popadł w banicję za zabójstwo Jana z Gnojnicy.⁷⁾ Ustatkował się dopiero, gdy za poparciem jakichś wpływowych czynników, uzyskał 24 kwietnia 1545 r. pozwolenie królewskie na wykup wójtostwa we wsi królewskiej, Jodłowa, (w ziemi bieckiej, pow. Pilzno), z rąk Stanisława i Jakóba Strzeżowskich.⁸⁾

3. — *Hieronim* uratowany od następstw zbrodni mógł wyładować swą energię w innym kierunku. Na wiosnę 1535 r.

powierzył mu Łaski dowództwo nad zamkiem „dunajeckim” w Niedzicy,⁹⁾ którego dzielnie bronił przed Mirkowiczem i innymi sprzymierzeńcami Zapolji, a nawet wychodząc naprzeciw nim w pole, gromił ich zwycięsko. Do niego prawdopodobnie odnosi się wiadomość Warszawickiego o tem, że Bobola był towarzyszem Jana Krzysztofa, syna hetmana Jana Tarnowskiego, w czasie jego pobytu na dworze cesarza Ferdynanda.¹⁰⁾ Po śmierci ojca swego Jana, otrzymał w dzierżawę Strachocinę,¹¹⁾ najpierw czasowo, później od 1540 r. w

¹⁾ *Sanoc. Castr.*, T. 9, k. 449—450.

²⁾ Tamże, T. 9, k. 499.

³⁾ Tamże, T. 9, k. 500, 508.

⁴⁾ *Premisliensia Castr.*, T. 16, k. 155—156.

⁵⁾ *Ulanowski*, *Star. Prawa Pol.* Pomniki, T. VI, str. 241.

⁶⁾ „Hieronimo Bobola, filio Joannis Bobola de Pyasky, poena regia ob necem Rubini Powerski remittitur”. *Wierzbowski*, *Matr. R. Pol. Sum.*, P. IV, Vol. II, n. 15675, str. 383.

⁷⁾ *Sanoc. Castr.*, T. 14, k. 416—417.

⁸⁾ *Wierzbowski*, *Matr. R. Pol. Sum.*, P. IV, Vol. III, n. 21995, str. 244; *Pawiński*, *Małopolska*, T. IV, str. 245, 257.

⁹⁾ *Słownik Geogr.*, T. VII, str. 61—62.

¹⁰⁾ *Varsevicii*, *De laudibus Joannis Tarnovii*, str. 25—26; *Akta Metryki Koronnej*, T. 55, k. 16, Archiwum Akt Dawnych w Warszawie.

¹¹⁾ *Żerela do istorji Ukrainy-Rusy*, T. II, str. 289.

dożywocie.¹⁾ Za wstawieniem się kasztelana krakowskiego, Jana Tarnowskiego, uzyskał pozwolenie króla na kupno wójtostwa we wsi Zmiennica, (pow. Brzozów), dnia 9 kwietnia 1541 r.²⁾ Prócz tego dzierżawił wieś Złota, pod Sandomierzem.³⁾ Żonie jego, Katarzynie, przyznał król 4 marca 1552 r. dożywocie w Strachocinie.⁴⁾ Hieronim żył jeszcze 20 grudnia 1561 r.⁵⁾ Paprocki pisze o nim: „od którego jest potomstwo”.⁶⁾ Synami jego byli prawdopodobnie Andrzej, Jan i Wojciech.

Andrzej występuje w latach 1576—1604 jako proboszcz i przełożony szpitala w Dubiecku (ziemia sanocka),⁷⁾ autor rękopiśmiennej historii tego kościoła.⁸⁾ *Wojciech* zginął dnia 27 maja 1606 r. w Moskwie, w czasie zbrojnej napaści Moskali na wojsko polskie, stanowiące orszak Maryny Mniszcówny.⁹⁾

Jan odziedziczył po ojcu Strachocinę, którą w 1582 r. otrzymał od króla w dożywocie.¹⁰⁾ Brał on czynny udział w protestacjach ziemian przemyskich, 8 maja 1587 r. w Wiszni i 21 stycznia 1597 r. w Przemyślu.¹¹⁾ Żonaty był z Zofją z Mleczków, córką Jakóba, z którą pozostawił dwóch synów Remigjana (Remiana) i Jana. Zmarł przed 21 maja 1604 r.¹²⁾

Remigjan występuje 1 maja 1617 r. na polach pod Sanokiem, przy przeglądzie pospolitego ruszenia ziemian sanockich,¹³⁾ z czego wynika, że posiadał on jakąś wieś w ziemi sanockiej.

¹⁾ *Wierzbowski*, Matr. R. Pol. Sum., P. IV, Vol. III, str. 92, n. 19231; str. 164, n. 20525, 20526; str. 222, n. 21571.

²⁾ *Jabłonowski*, Ziemie Ruskie, Cz. I, str. 55, 150. *Metr. Kor.*, T. 62, k. 221.

³⁾ *Bastrzykowski*, Monogr. hist. par. Jankowice, str. 14.

⁴⁾ *Wierzbowski*, Matr. R. Pol. Sum., P. V, Vol. I, str. 143, n. 2379; *Metr. Kor.*, T. 80, k. 87, 156.

⁵⁾ *Balzer Oswald*, Regestr złoczyńców grodu sanockiego 1554—1638, Lwów 1891, str. 50; *Sanoc. Castr.*, T. 19, k. 534—535.

⁶⁾ *Paprocki*, Herby, str. 384.

⁷⁾ *Sanoc. Castr.*, T. 141, k. 527—528; T. 269, k. 418.

⁸⁾ *Zarewicz*, Andrzej z Piasków, str. 6; *Słown. Geogr.*, T. II, str. 187.

⁹⁾ *Hirschberg* Aleksander, *Diarjusz* Wacława Dyamentowskiego 1605—1609, Lwów 1901, str. 56.

¹⁰⁾ *Boniecki*, Herbarz I. cit.

¹¹⁾ *AGZ*, T. XX, str. 64, 104; *Barwiński* Eugenjusz, *Diarjusz* sejmowe 1597, *Scriptores R. Pol.*, T. XX, Kraków 1907, str. 390.

¹²⁾ *Sanoc. Castr.*, T. 141, k. 352—357.

¹³⁾ *AGZ*, T. XX, str. 162.

Jan kształcił się w jezuickiej Akademii w Wilnie w latach 1592—1594 i należał do Kongregacji Marjańskiej akademickiej, jak o tem świadczą, opracowane przez niego wiersze okolicznościowe, na prymicje alumna seminarjum papieskiego w Wilnie, Franciszka Sucholewskiego,¹⁾ na zgon ks. Alberta Radziwiłła²⁾ oraz z powodu ślubu starosty żmudzkiego, Jerzego Chodkiewicza.³⁾ Równocześnie w latach 1592—1596 studjował w Akademii teologię, jezuita Wojciech Rościszewski, pochodzący z Borkowa w woj. płockiem. Nawiązał on z Janem przyjaźń i pod jego imieniem wydał swe dzieło polemiczne, przeciw Andrzejowi Wołanowi.⁴⁾ Po ukończeniu studjów w Akademii, osiadł przy rodzicach. W 1611 r. odkupił od swego brata stryjcznego

Krzysztofa jego część na Borzymowiu, ale już w 1612 r. odsprzedał ją również stryjeczemu bratu, Jakóbowi.⁵⁾ Dnia 7 lutego 1613 r. zrzekła się matka na jego rzecz praw swych do dożywocia na dobrach i wójtostwie wsi Strachociny.⁶⁾ W latach 1617—1635 pojawia się zawsze w „regestrach szlachty, okazującej się pod Sanokiem”.⁷⁾ W Strachocinie uciskał bezprawnie poddanych, za co 27 czerwca 1620 r. otrzymał surowe napomnienie od Zygmunta III.⁸⁾ Zczasem uzyskał godność cześnika sandomierskiego i otrzymał w dzierżawę wieś królewską Krościenko z folwarkami Wyżne i Niżne Krościenko. Zmarł przed 15 września 1635 r.⁹⁾ Pozostawił syna Jana, imienia małżonki jego nieznamy.

¹⁾ Gratulationes neomystae R-do ac erudito viro D. Francisco Sucholewski... a nonnullis eiusdem Academiae studiosis... oblatae, Vilnae. Bez daty.

²⁾ Threnodiae in obitum III. S. Rom. Imp. Principis et D. D. Alberti Radziwiłł Ducis in Ołyka etc. a praecipua Iuventute Parthenicae Sodalitatis in Acad. Viln. S. I. conscriptae, Vilnae 1593.

³⁾ Epitalamia in nuptias IIII. ac M. D. D. Georgii Chodkiewicz gen. Capitanei Samogitiae... a parthenicis Sodalibus Acad. Viln. S. I. Vilnae 1594.

⁴⁾ Ad orationem Andreae Wolani... Joannis Bobolae in Acad. Viln. S. I. studiosi responsio. Bez miejsca i roku wydania. *Wielewicki* Jan ks. T. J., *Dziennik spraw domu zakonnego OO. Jezuitów u św. Barbary w Krakowie*, T. II, str. 233; T. III, str. 294—295; *Brown*, *Biblioteka pisarzy*, str. 347; *Bieliński* Józef, *Uniwersytet Wileński, Kraków 1899—1900*, T. III, str. 307—308.

⁵⁾ *Boniecki*, *Herbarz*, I. cit.

⁶⁾ *Sanoc. Terrestria*, T. 14, k. 959—960.

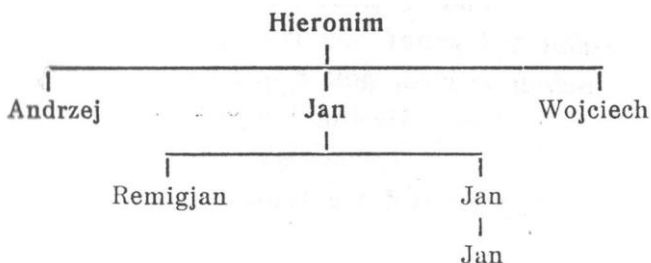
⁷⁾ *AGZ*, T. XX, passim.

⁸⁾ *Sanoc. Terr.*, T. 15, k. 1027—1028.

⁹⁾ *Sanoc. Castr.*, T. 154, k. 118—119, 417—418.

Jan, syn Jana cześnika sandomierskiego, przed 1636 r. ożenił się z Elżbietą Podfilipską, córką Adama. Po ojcu dzierżawił Strachocinę,¹⁾ z żoną wszedł w 1640 r. w posiadanie wsi Zalesie, Borodczyce (pow. Bóbrka), Czartorja i Żyrawa (pow. Żydaczów).²⁾ W 1641 r. dzierżawił również Posadę Leską.³⁾ W latach 1636—1653 „okazował się” z ziemianami sanockimi pod Sanokiem.⁴⁾

Potomstwo Hieronima przedstawiałoby się następująco:

4. — *Krzysztof*, ostatni syn Jana z Tywoni, od 1547 r. zastępca podkomorzego sanockiego, Bala, miał w różnych wyprawach wojennych położyć wielkie zasługi dla Ojczyzny.⁵⁾ O jego posiadłościach niewiele można powiedzieć. Wiadomo tylko, że dnia 11 sierpnia 1548 r. otrzymał zgodę króla na odkupienie wójtostwa we wsi królewskiej Iskrzynia ⁶⁾ od Mysłowskich.⁷⁾ Była to posiadłość stosunkowo wielka, gdyż obejmowała 11¹/₄ łanów uprawnych, browar i młyn. W 1508 r. dzierżawcy jej Andrzej i Adam z wójtostwa płacili kwartę w sumie 2 grzywien 12 groszy.⁸⁾ Wójtostwo w Iskrzyni niedługo

¹⁾ *Sanoc. Terr.*, T. 17, k. 1148—1153; *Sanoc. Castr.*, T. 162, k. 2505—2506.

²⁾ *Sanoc. Castr.*, T. 155, k. 1428—1429; T. 156, k. 676.

³⁾ *Sanoc. Castr.*, T. 156, k. 646—647.

⁴⁾ *AGZ*, t. XX, passim; T. XXI, str. 133.

⁵⁾ *Niesiecki*, Korona T. I, str. 111; *Sanoc. Terr.*, T. 2, str. 329.

⁶⁾ Na prawym brzegu Wisłoka, przy drodze z Dubiecka do Dukli, ziemia Sanocka, *Jabłonowski*, *Ziemie Ruskie*, Cz. I, k. 119, 122, 146; *Słownik Geogr. Kr. P.*, T. III, str. 305.

⁷⁾ „Christophoro Bobolia datus est consensus ad redimendam advocatiam in villa Iskrzyn capit. Sanocensis de manibus nobilium Mysłowskich”, Cracoviae 11 Augusti 1548, *Wierzbowski*, *Matr. R. P. Sum.*, P. V, Vol. I, str. 6, n. 83.

⁸⁾ *Jabłonowski*, l c.

spoczywało w rękach Krzysztofa, już przed 1559 r. wróciło ono do Stanisława, Marcina i Jakóba Mysłowskich.¹⁾ Dołę Krzysztofa dzieliła jego małżonka Elżbieta z Wielopolskich h. Starykoń.²⁾ Może ona swym posagiem z dziedzicznych dóbr Jabłonica, w ziemi sanockiej,³⁾ wzmocniła stanowisko

materjalne Krzysztofa. Z gościnności Krzysztofa i Elżbiety często korzystali podróżujący, głośni w XVI wieku jezuici „oni naszy Herbestowie, Laterniowie, Skargowie”.⁴⁾ Kiedy zmarł Krzysztof niewiadomo,⁵⁾ Elżbieta dożyła podobno sędziwego wieku i zmarła około 1615 r., licząc już lat 90.⁶⁾ Ją prawdopodobnie opiewa żałobny wiersz,⁷⁾ zachowany do naszych czasów, który warto przytoczyć, zachowując język i pisownię oryginału:

Już koniec widzę biorą żałobne obrzędy
Już tych ciał dusze w niebie strzymaiają urzędy
Błądź! Czy prawdę mówię? Kto w bogu umiera
Ten się gornemi w niebie godnościami wspiera
Śmierć nie jest śmiercią, chociaż swą koś szermuie
Gdiż do wiecznego życia, ście ludzkie rozuie O
szczęśliwy człowiecze, który swoje ciało
Cznotliwie mamisz choć zbędziesz nie żałui świata
Wnidziesz z orszakiem wielkim w olimpowe gody
Pójdzie z Tobą potomstwo synowie i czóry
Patrzaj na przykład żywy a to się czórka prowadzi
Z szcną matką w niebo, nicz im świat nicz śmierć nie
wadzi
Obiedwie w cznocie żywot angielski wodziły
Jak w życiu tak się siebie wśmierci nie puściły
Uprzedza zacna matka czórka się gotuie

¹⁾ *Wierzbowski*, Matr. R. P. Sum., P. V, Vol. I, str. 143, n. 2379.

²⁾ *Paprocki*, Herby, str. 57—58; *Okolski*, Orbis, T. III, str. 76; *Niesiecki*, Korona, T. IV, str. 507.

³⁾ *Jabłonowski*, Ziemie Ruskie, Cz. I, str. 55.

⁴⁾ *Czarnecki*, Gniazdo, str. 3.

⁵⁾ *Lętowski* Ludwik ks., Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich, Kraków 1852, T. II, str. 43, podaje 1615 r. jako datę jego śmierci. Data ta jednak napewno błędna.

⁶⁾ Datę tę podaje *Czerwiński* Marcin ks. T. J., Bł. Andrzej Boboła, Kraków 1922, str. 24.

⁷⁾ *Na pogrzebie p. Bobolinei starei-declamatio*. Bez daty i autora. W zbiorach archiw. Ossolineum, T. 168, k. 434.

Macierzyńskich bynamniej stop nieodstępnie
Żywot razem prowadząc Bogu usługują
Równą zapłatę biorą społecznie króluia
Państwa nikt wam nie zairzy zacni przyjaciele

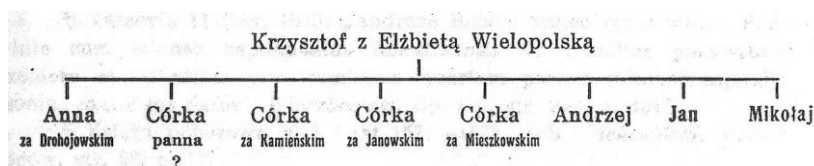
Pomnicie póki moi(?) duch w was będzie swoim ciełe
 Nigdy was nieprzepomni dobrodzieiów moich
 I teraz do Wasz wzdicham jak do miłych swoich
 Niezastałem żywiących dopuszczcie z miłości
 Niech wzdi wasze pożegnam zostawione kości
 Dziękując zaczna Pani za łaskę y dary
 Niechci Pan Bóg nagrodi bez końca bez miary
 I tobie droga panno niech Bóg płaci w niebie
 Doznałem wielkiej chęci i miłości sciebie
 Valedicite!

Venite foelices (sic) quibus est fortuna per...

Jam sue...

Już życie, życie, Panuicie, Króluicie Pójdziem
 za wami wy nasze drogi prostuicie Dossyc
 waszej rozmowy w nadobne niskości Niech do
 czasu odpoczną ciał niewinnych kości. Dixi.

Krzysztof z Elżbietą pozostawił liczne potomstwo, liczniejsze od tego, jakie notują heraldycy.¹⁾ Do jego dzieci zaliczyć należy pięć córek i trzech synów, uwidoczionych w

następującym schemacie.

O ile przytoczony powyżej utwór odnosi się do Elżbiety z Wielopolskich, to jedna córka Krzysztofa pozostała do śmierci

¹⁾ *Okolski*, *Orbis*, T. III, str. 79; *Niesiecki*, *Korona*, T. I, str. 111, mówią tylko o trzech synach, przemilczają córki; *Łętowski*, *Katalog biskupów*, str. 43, odstępkuje od heraldyków i zowie Andrzeja podkomorzego kor. synem Hieronima; błąd widoczny choćby z tego, że Hieronima ożenił z Elżbietą z Wielopolskich.

skim.¹⁾ W następnym 1570 r. dnia 11 listopada, otrzymał w dożywocie wieś Podwinie ²⁾ i komorę celną starostwa rohatyńskiego.³⁾ Na stanowisku dworzanina królewskiego przetrwał czasy krótkiego panowania Henryka Walezego.⁴⁾ W wyprawie Stefana Batorego przeciw Gdańskowi brał udział i Andrzej,⁵⁾ poczem z ramienia króla był w latach 1578—1579 poborcą opłat, jakie miało uiszczać corocznie upokorzone wolne miasto.⁶⁾ W 1578 r. był posłem królewskim na zjazd w ziemi proszowskiej a w 1579 r. zebrał 140 żołnierzy pieszych na wojnę moskiewską.⁷⁾ Powoli wzrastały jego posiadłości, gdyż w 1581 r. dzierżawił wsi królewskie Leszczyna i Królewkę, obydwie w powiecie szczyrzyckim oraz Wiśnię w pow. sanockim. Leszczyna liczyła 6 łąnów kmiecych, jednego zagrodnika z rolą i jednego komornika z bydłem, więcej dochodu przynosiła Królewka, gdyż obejmowała 25 łąnów kmiecych, 8 zagrodników z rolą, 7 komorników z bydłem, 7 bez bydła, 4 rzemieślników, jednego sołtysa, piekarza, karczmarza, rzeźnika i 4 dudarczów.⁸⁾ W 1582 r. jako sekretarz J. Kr. M. podpisał się na akcie fundacyjnym dla kolegium Jezuitów w Połocku, wystawionym przez Stefana Batorego 20 stycznia 1582 r. w

¹⁾ In Conventione Lublinensi 31 Aug. 1569: „Datus est consensus Andreae Bobola aulico regio, commutandi et obligandi advocatiam in villa Chorosczenko capit. Sanoc. citra tamen excessum summae originalis”, *Wierzbowski*, Op. cit., str. 232, n. 4093.

²⁾ Podwinie w ziemi halickiej, *Jabłonowski*, *Ziemie Ruskie*, Cz. I, str. 94.

³⁾ Varsovia 11 Nov. 1570: „Andreae Bobola aulico regio villam Podwinie cum teloneo capitaneatus Rohatinensis de manibus possessoris exemere et ad vitam post remissam quartam partem summae capitalis tenere, consensus datur”. *Wierzbowski*, Op. cit., str. 243, n. 4316.

⁴⁾ Księga poborowa n. 8 z lat 1571—1573, zob. *Piekosiński*, *Poczet rodów*, str. 28, n. 17.

⁵⁾ *Paprocki*, *Herby*, str. 384.

⁶⁾ Świadczą o tem listy Zamojskiego do Gdańszczan i ich odpowiedzi z 20. VII, 2. VIII, 10. XI. 1578; 7. X, 23. X. 1579, *Sobieski* *Wacław*, *Archiwum Jana Zamojskiego*, T. I, Warszawa 1904, n. 230, 235, 265, 351, 353.

⁷⁾ *Pawiński*, Księgi podskarbińskie z czasów Stefana Batorego 1576—1586, Warszawa 1881, Cz. I, str. 191; Cz. II, str. 200.

⁸⁾ *Pawiński*, Małopolska, T. IV, str. 56; Księgi podskarbińskie 1576—1586, Cz. II, str. 259. Płacił z nich 116 złp 3 gr. kwarty, z Krościenka i Wiśni (star. Sanockie) w 1580 r. kwarta wynosiła 18 złp 18 gr. Tamże, Cz. II, str. 262.

Wilnie.¹⁾ Marcin Kotficz z Gawłowa, przewidując zbliżającą się śmierć, nazaczył go w 1585 r. na opiekuna swych dzieci, obok Sebastjana Lubomirskiego i Mikołaja Lanckorońskiego.²⁾ Zygmunt III mianował go w 1595 r. burgrabią zamku krakowskiego,³⁾ a w następnych latach oddał mu w dzierżawę liczne dobra królewskie. W ten sposób otrzymał Leśniówkę (pow. Biecz), Nową Wolę (pow. Sandomierz);⁴⁾ w 1599 r.: sołectwo w Rzepienniku, Lubuszę w dożywocie, wójtostwo we wsi Czychawka i Leszczyna, oraz plac pod Krakowem;⁵⁾ w 1600 r.: starostwo pilzneńskie, wójtostwo w Pilźnie, część Barcie, pewne grunta w Sandomierzu i dom w Krakowie.⁶⁾ Prócz tego dzierżawił starostwo w Dobrowodzie (pow. Wiślica) i wieś Złotą, należące do posiadłości biskupa krakowskiego.⁷⁾ W 1603 r. otrzymał kamienicę w Krośnie i wójtostwo we wsi królewskiej Złotowej.⁸⁾ W 1601 r. towarzyszył królowi na wojnę inflantską, przyczem wraz z całym dworem słuchał dnia 9 września słynnego kazania Skargi „Wsiadanie na Woynę”, sfalszowanego natychmiast przez szczecińskiego predykanta, Daniela Kramera. Ohydnie spotwarzony Skarga wydał w 1602 r. prawdziwy tekst swego kazania, co stwierdzili swemi podpisami jego słuchacze, a wśród nich i Jędrzej Boboła de Piaski.⁹⁾ Za zasługi położone wobec króla w czasie rokoszu Zebrzydowskiego, otrzymał między 10 marca 1606 a 15 czerwca 1607 nominację na podkomorzego koronnego,¹⁰⁾ czyli najbliższego, stałego towarzysza królewskiego, obowiązanego do pieczy nad bezpieczeństwem i wygodami Jego Królewskiej Mości. Dostał on przytem i innego

¹⁾ *Archeograficzeskij Sbornik dokumentów* odnosiaszczycchia k istorji siewiero-zapadnoj Rusi, T. XIII, Wilno 1902, str. 37.

²⁾ *Zarewicz*, Op. city str. 11.

³⁾ *Bractwa Miłosierdzia w Krakowie Ordynacye*, Kraków 1819, w opisie procesji z 1595 r.

⁴⁾ *Pawiński*, Małopolska, T. IV, str. 112, 176.

⁵⁾ *Metr. Kor.*, T. 143, k. 7, 16, 122, 218.

⁶⁾ *Metr. Kor.*, T. 145, k. 107, 109, 249, 79, 98. Rembowski Aleksander, Rokosz Zebrzydowskiego, Warszawa 1893, Cz. II, str. 214—215; *Szczeklik* Karol ks., Pilzno i Pilźnianie, Kraków 1911.

⁷⁾ Akta Konsystorza Sandomierskiego r. 1595, str. 1597; *Wiśniewski* Jan ks., Historyczny opis kościołów. Marjówka 1929, str. 67.

⁸⁾ *Metr. Kor.*, T. 148, k. 112, 178, 194, 302.

⁹⁾ Wsiadanie na Woynę Kazanie, Kraków 1602, str. 14.

¹⁰⁾ *Castr. Leopoliensia*, T. 503, k. 1135—1137; *Zarewicz*, str. 29.

zaszczytu, a mianowicie Zygmunt III nadał mu odznaczenie w postaci złotego łańcucha z medaljonem, wyrażającym popiersie królewskie.¹⁾ W 1609 r. udał się podkomorzy z królem na wyprawę moskiewską i bawił tam aż do zdobycia Smoleńska,²⁾ poczem poczynił w Wilnie przygotowania do triumfalnego wjazdu Zygmunta III do Wilna (7 lipca 1611). Po wojnie moskiewskiej otrzymał w dzierżawę nowe dobra królewskie, jak wsi Kryg i Bieniarowa³⁾ (pow. Biecz), oraz starostwa dybowskie i gniewkowskie⁴⁾ i w 1614 r. kupił wieś Sadków (pow. Radom).⁵⁾ Bogactw jednak mimo licznych dzierżaw Andrzej nie nagromadził. Wsi Leśniówkę i Nową Wołę odstąpił Janowi Skardze, bratu jezuity Piotra,⁶⁾ który wraz z nim był w 1595 r. burgrabią krakowskim.⁷⁾ Starostwo pilzneńskie odstąpił w 1616 r. za zgodą króla swemu bratankowi Wojciechowi, w tymże samym czasie zrzekł się dzierżawy Kampinowskiej na rzecz Ostrowskiego.⁸⁾ Wieś Sadków i Wólkę Sadkowską zapisał 9 kwietnia 1615 r. jako fundusz wieczysty na wyposażenie szpitala w Grójcu, do czego dołączył sumę 3000 złp, przekazaną mu na ten cel przez Skargę.⁹⁾ Nabyty zaś (28 listopada 1611 r.) od wojewody Jerzego Mniszcha dwór z placami za klasztorem Bernardynów w Warszawie, przekazał w spadku swym bratankom Wojciechowi, Kasprowi i Jakóbowi.¹⁰⁾ Dochodów swych używał na cele dobroczynne i religijne. Własnym kosztem wykształcił w uniwersytetach paryskim i rzymskim Jakóba Zadzika, najpierw sekretarza królewskiego, później

¹⁾ *Zarewicz*, Op. cit., str. 33.

²⁾ „*De expugnatione Smolesco*” (sic). Ex litteris P. Valennii S. I. 18 Junii 1611 datis ex castris, A. S. I. Lith. 38, f. 76 v.; Dziennik Jana Piotra Sapiehy 1608—1611, zob *Hirschberg* Aleksander, Polska a Moskwa w pierwszej połowie XVII wieku, Lwów 1901, str. 307

³⁾ Zarewicz, Op. cit., str 34; Pawiński, Małopolska, T. IV, str. 114, 116.

⁴⁾ Boniecki, Herbarz, l. cit.; *Metr. Kor.*, T. 153, k. 158, 285.

⁵⁾ Boniecki, l. cit.; Pawiński, Małopolska, T. IV, str 321; *Metr. Kor.*, T. 158, k. 86.

⁶⁾ Zarewicz, Op. cit., str. 12; *Metr. Kor.*, T. 147, k. 173.

⁷⁾ *Bractwa Miłoś. w Krakowie Ordynacja*, zob. Procesja Bractwa Miłoś. W 1595 r. w Krakowie.

⁸⁾ Boniecki, l. cit.; *Metr. Kor.*, T. 158, k. 299; T. 160, k. 167

⁹⁾ Zarewicz, Op. cit., str. 37; Boniecki, l. cit. Tablica Pamiątkowa w Grójcu.

¹⁰⁾ Zarewicz, Op. cit., str. 47.

kanclerza wielkiego koronnego i biskupa krakowskiego.¹⁾ Niesłuchanej ofiarności złożył dowody dla zakonu Towarzystwa Jezusowego. Gorliwie zabiegał o otwarcie domu profesów przy kościele św. Barbary w Krakowie, a gdy starania te uwieńczył pożądany skutek,łożył wiele na jego utrzymanie, tak w pieniądzach, jak i w naturze.²⁾ Przyczynił się wielce do założenia kościoła przy domu profesów w Warszawie, na kolegium w Krośnie przeznaczył sumę 5000 złp. ³⁾ Kiedy w 1610 r. pożar zniszczył nowicjat jezuicki przy kościele św. Jana w Wilnie, podkomorzy pierwszy pośpieszył mu z ratunkiem i złożył na odbudowę gmachu 1000 złp.⁴⁾ Nic zatem dziwnego, że wdzięczni Jezuici polscy przyjęli go jako „szczególnego dobrodzieja” do uczestnictwa w zasługach i modlitwach całego zakonu,⁵⁾ a wrogowie Towarzystwa Jezusowego, podczas rokoszu Zebrzydowskiego w artykułach swych, przedłożonych w 1606 r. królowi, domagali się zupełnego usunięcia Andrzeja, nietylko z urzędu podkomorzego, ale nawet z dworu królewskiego, jako „własnego a potężnego narzędzia” Jezuitów.⁶⁾ Szczególną przyjaźnią związał się Andrzej z kaznodzieją królewskim Skargą. Z prawdziwym wzruszeniem czyta się jej drukowane pomniki w postaci dedykacji, jakie mu poświęcał Skarga we wstępach do swych dzieł.⁷⁾ Uczucia, jakie ci wielcy mężowie względem siebie żywili, nie były utajone przed okiem współczesnych. Dał tego wyraźny dowód wydawca kazania Birkowskiego, wygłoszonego na pogrzebie Skargi, typograf Jego

¹⁾ Zarewicz, Op. cit., str. 42—43.

²⁾ *Wielewicki* Jan ks. T. J., *Dziennik spraw domu zakonnego OO. Jezuitów u św. Barbary*, Kraków 1881, 1886, 1889, T. I—III, *passim*.

³⁾ *Lukaszewicz* Józef, *Zakłady naukowe w Koronie i W. Ks. Litewskim*, Poznań 1851, T. II, str. 97, 178—179; *Metr. Kor.*, T. 160, k. 165—166; *Annae Domorum et Collegiorum Provinciae Lituaniae S. I. 1617*, A, S. I. Lith. 38, k. 124; Pol. 51, k. 308.

⁴⁾ *Brevis historia foundationis Domus Probationis Vilnensis anno 1611 in Julio scripta*, A. S. I. Pol. 75, k. 322.

5) Anno Domini 1583 iussu R. P. Provincialis *suffragia scripta Vilnae* 1 Februarii, Biblioteka Jagiellońska. Rps n. 185, pod 1616 r.; *Załęski* Stanisław ks. T. J., *Jezuici w Polsce*, T. I, Cz. II, str. 686.

⁶⁾ *Wielewicki*, *Dziennik*, T. II, str. 197.

⁷⁾ *Kazania o siedmi Sakramentach*, Kraków 1600; *Areopagus*, Kraków 1610; *Przekład dzieła Costerus Franciszek T. J. O czterech końcach ostatnich żywota ludzkiego*, Kraków 1606.

Królewskiej Mości, Jędrzej Piotrkowczyk, gdy ten druk dedykował Boboli, ¹⁾ uzasadniając ten krok temi słowy: „A iż wiem dobrze, jakimeś Wasza Miłość był księdza Skargi miłośnikiem, a jako też on wzajem Waszą Miłość sobie poważał.” W bliskich stosunkach pozostawał Andrzej również z wieloma magnatami, którzy albo doceniali jego zalety, jak Jan Zamojski, ²⁾ biskup warmiński Szymon Rudnicki,³⁾ Jan Karol Chodkiewicz;⁴⁾ inni, jak Radziwiłłowie utrzymywali z nim przyjaźń dla interesu, gdyż „on bliżej ucha pańskiego... bo wiem, że na dom nasz łaskaw.” ⁵⁾ Nie brak mu było oczywiście i wrogów. Zwalczali go namiętnie rokoszanie, a gdy ci przycichli napadł na podkomorzego piórem, już po jego śmierci, biskup przemyski, Paweł Piasecki h. Janina w swem dziele: *Chronica gestorum in Europa singularium recentiorum ad annum 1646* ⁶⁾ Bezpodstawność zarzutów, jakimi obarczono Andrzeja, oraz źródła nienawiści do niego wykazali już wystarczająco inni autorowie.⁷⁾ Przypisywano Andrzejowi autorstwo dwu dziełek: jednego na temat życia bezzennego⁸⁾ i drugiego „O gospodarstwie duchownym.” ⁹⁾ Bezzenne a nadwyraz czynne swoje życie zakończył podkomorzy dnia 27 listopada 1616 r. Na pogrzebie w kościele Jezuitów w Warszawie zęgnął go kazaniem Bembus jezuita, oraz imieniem szlachty marszałek Izby poselskiej, późniejszy wojewoda brzesko-kujawski, Jakób Szczawiński. Kazanie Bambusa było dwukrotnie drukowane, mowa

Szczawińskiego ukazała się w wileńskim wydaniu kazania Bembusa, a w odpisach

¹⁾ Przedmowa Piotrkowczyka do kazania Birkowskiego: Na pogrzebie Wielebnego Ojca X. Piotra Skargi, Kraków 1615.

²⁾ Zob. Zamojskiego list do Gdańszczan ze Lwowa 20 lipca 1578 r. *Sobieski*, Archiwum Zamojskiego, T. I, str. 238—239, n. 230.

³⁾ Listy Andrzeja do Rudnickiego z lat 1607—1609, opublikował *Zarewicz*, str. 93—101.

⁴⁾ *Chomętowski* Władysław, Korespondencja Jana Karola Chodkiewicza (Bibl. Ordynacji Krasińskich, Muzeum Konstantego Świdzińskiego T. I), Warszawa 1876, n. 46, str. 81—84; n. 50, str. 89—90.

⁵⁾ *Archiwum Domu Radziwiłłów* (Scriptores Rerum Polonicarum T. VIII), Kraków 1885, Listy z lat 1586—1611, n. 14, 34, 56, 68, 69.

⁶⁾ Wyszło w Krakowie 1645. O Boboli Andrzeju pisze na str. 357.

⁷⁾ *Zarewicz*, Op. cit.

⁸⁾ *Bembus*, Wizerunk; *Cichocius* Gaspar, Alloquutionum Ossieciensium libri V, Cracoviae 1615, str. 151—152.

⁹⁾ *Zarewicz*, Op. cit., str. 43—44.

istnieje w wielu bibliotekach polskich.¹⁾ Zjawisko to świadczy również o popularności i wziętości, jaką cieszył się podkomorzy u współczesnych. Nekrologi jego pomieszczono w różnych diarjuszach i kronikach.²⁾ Pamięć swego stryja uczcił podkomorzy przemyski, Wojciech Bobola, kamienną tablicą, wmurowaną pod brązowym biustem Andrzeja w kościele jezuickim w Warszawie, opatrzoną napisem panegirycznym.³⁾ Pomnik ten, po kasacie Towarzystwa Jezusowego w 1773 r., wraz z tablicą i z innymi przedmiotami przeniesiono do warszawskiej katedry św. Jana, a później podczas odnawiania tej świątyni w 1836 r., usunięto go i schowano w jakimś składzie.⁴⁾ Później tablicę wmurowano w ścianę kaplicy Matki B. w katedrze, gdzie i obecnie widnieje.

Po Andrzeju podkomorzym pozostała jeszcze jedna pamiątka, a mianowicie miedzioryt, przedstawiający jego portret z napisem u dołu: „*Perillustri: Heroi: Magnifico Domino D: Andreae Bobola. De Magna et Parva. Piaski Supremo Regni Poloniae Succamerario Piłsnensi Gniewkowiensi Dibowiensi etc*

¹⁾ Np. *Ossolineum*, Rps T. 231, k. 56—57; *Bibl. Jagiell.*, Rps n. 110, k. 282, ale błędnie pod nazwiskiem Jakóba Sobieskiego.

²⁾ *Wielewicki*, Dziennik, T. III, str. 184—185; *Rostowski-Martinov*, Lituanicarum Societatis Iesu historiarum libri decem, Parisiis—Bruxellis 1877, str. 249—250.

³⁾ Napis ten podano w *Kłosach*, T. X (1870), n. 240, str. 68; *Zarewicz*, Op. cit., str. 47:

„Viator audi non morabor. Scis lapides non loquaces esse, quin et taceam, nisi cogeret loqui veritas, ut pudeat non fater homines, quod loquuntur lapides.

Andreas Bobola de Piaski noveras omnino, hospes nisi aut sis peregrinus, post probatam quatuor maximis regibus fidem et dignum tamen libero homine obsequium, vitaeque acta tenore aequabili hic quiescit heus invidia habes hic quod mordeas genus haut potes et laudabiles avos clara haec et illustria antiquitate et meritis, sed quaeis propria virtute magis fecit illustria unicum non excuso, si non cuius meritis arriserit verum haec vita fuit probari tantum probatissimis.

Vixit annos LXXVI. Moritur XXVII Novembris Anno Domini D. MDCXVI.

Albertus Bobola de Piaski succamerarius Praemisliensis Capitaneus Pilsnensis nepos ex fratre posuit.”

Nb. Tekst przytoczony bez żadnych zmian i poprawek w tej formie, w jakiej przekazali go wyżej wymienieni wydawcy.

⁴⁾ *Zarewicz*, Op. cit., str. 47.

etc Capitaneo. Andreas tumulo surgit Bobola Vetustas, Ostendit gemmas Patria cara tibi”. Cały portret ujęty w ramy, których boczne ramiona tworzą kolumny korynckie, mające bazy i kapitele ozdobione medaljonami, wyrażającymi herby: Leliwa, Strykoń, Gozdawa i Trąby. Godło Leliwa dziedziczył Andrzej po ojcu swym Krzysztofie, Strykoń odnosi się do jego matki, Elżbiety z Wielopolskich, Gozdawa wskazuje na Dedyńską, matkę Elżbiety, istnienia herbu Trąby niemożna wytłumaczyć inaczej, jak tylko w ten sposób, że rytownik pracował prawdopodobnie w mennicy Radziwiłłów w Wilnie. Na portrecie występuje podkomorzy w polskim stroju, głowa proporcjonalna z bujną, podgoloną fryzurą, twarz podłużna, czoło pomarszczone, oczy wyraziste, głęboko osadzone, nos orli, wąs mierny, podkręcony ku górze i szwedzka bródka, nadająca twarzy wygląd ascetyczny. Prawa ręka obejmuje wąski pas, lewa medaljon z podobizną króla, zwisający na podwójnym łańcuchu. Miedzioryt ten, zdobiący drugie,

wileńskie wydanie kazania Bambusa, wykonał wileński artysta Jan Engelhardt,¹⁾ zapewne na żądanie biskupa Wołłowicza, który spowodował i sfinansował drugie wydanie kazania Bambusa.

Jan, drugi syn Krzysztofa i Elżbiety z Wielopolskich, urodził się w 1545 r. Posiadał on w 1578 r. część wsi Winiary Większe, (pow. Sandomierz); dział jego obejmował pół łana, jednego kmiecia i dwu zagrodników.²⁾ W 1594 r. jako podkomorzy sandomierski, otrzymał wójtostwo w Pawłowie, wsi, należącej do Benedyktynów Świętokrzyskich (pow. Sandomierz), w nagrodę zasług im wyświadczonych.³⁾ W imieniu brata swego Andrzeja podkomorzego kor. pełnił on funkcje namiestnika w parafii Dobrowoda. W tym charakterze stawał w konsystorzu sandomierskim w 1595 r., w sprawie dziesięciny, należnej plebanowi sandomierskiemu, ks.

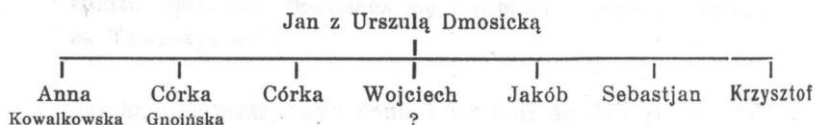
¹⁾ Zieliński Józef, Jan Engelhardt wileński i Jan Engelhardt wrocławski medaljerzy z XVII wieku, Wiadomości numizmatyczno-archeologiczne, Kraków 1902, T. IV, kol. 143—146; Gumowski Marjan, Wileńska szkoła medalierska w XVI i XVII wieku, Ateneum Wileńskie, Wilno 1929, R. VI, z. 1—2, str. 80—81.

²⁾ Pawiński, Małopolska, T. IV, str. 177.

³⁾ Gacki, Benedyktyński klasztor św. Krzyża na Łysej Górze, str. 257; Zarewicz, Op. cit., str. 7.

Cichockiemu.¹⁾ W tymże roku asystował 11 czerwca ks. Wojciechowi Chotelskiemu, mianowanemu przez biskupa krakowskiego, kard. Jerzego Radziwiłła, proboszczem parafii Dobrowoda, przy jej objęciu, a w 1602 r. był 22 października obecny przy spisaniu posiadłości plebana dobrowodzkiego.²⁾

Ożenił się z Urszulą Dmosicką z Winiar. Jan Dmosicki h. Ostoja³⁾ dziedziczył w 1578 r. Winiary Mniejsze (par. św. Trójcy) i część Winiar Większych (par. Zawichost, pow. Sandomierz).⁴⁾ Urszula w posagu otrzymała część Winiar Większych. Z tego małżeństwa pozostało potomstwo. Według Niesieckiego⁵⁾ „Jan... krom Anny... trzech synów spłodził: Kaspra... Sebastjana... i Jakóba”. W rzeczywistości Jan miał

trzy córki i czterech a może pięciu synów.

W sześćdziesiątym roku życia, dnia 5 grudnia 1605 r. zamknął Jan swe oczy na zawsze. Pochowano go w kościele parafjalnym w Dobrowodzie a syn jego Jakób, dla uwiecznienia pamięci swego ojca, polecił w ścianie nawy głównej kościoła w Dobrowodzie, po stronie ewangelji między dwoma arkadami ustawić na kolumnie gipsowy biust Jana a poniżej wmurować marmurową tablicę, ozdobioną godłem Leliwa i odpowiednim napisem. Pomnik ten znajduje się jeszcze obecnie na swoim, dawnym miejscu.⁶⁾ W tym kościele w posadzce, w miejscu,

¹⁾ Akta konsystorza Sandom., str. 1597.

²⁾ *Wiśniewski*, Hist opis kościołów, str. 73, 77.

³⁾ *Paprocki*, Herby, str. 287; *Niesiecki*, Korona, T. II, str. 43.

⁴⁾ *Pawiński*, Małopolska, T. IV, str. 177.

⁵⁾ *Niesiecki*, Korona, T. I, str. 112.

⁶⁾ Wiadomość tę oraz tekst napisu zawdzięczamy łaskawości ks. Antoniego Garczarczyka, proboszcza w Dobrowodzie. Napis brzmi: „D. O. M. Bobola de Magna et Parva Piasek. Hic iacet Joannes, cuius spiritus aeterna iam vescitur aura. Vir divis gratus, mortalibus carus omnibus, aequus, huic quisquis transis aeternum vive praecare. Vixit annos 60. Moritur 5 Decembris 1605. Jacobus Bobola subdapifer Sanoc. filius parenti desideratissimo amoris ergo erexit.”

gdzie dziś widnieje ambona, znajdował się sporych rozmiarów marmur z godłem Leliwa i Ostoja i napisem.¹⁾ Obecnie leży on w dzwonnicy.

Anna, najstarsza córka Jana i Urszuli Dmosickiej, spędziła swą młodość w domu babki swej Elżbiety z Wielopolskich.²⁾ Poślubiła ona, owdowiałego po śmierci Korycińskiej, Tomasza z Kowalkowej Kowalkowskiego h. Godziemba³⁾ i wraz z nim osiadła w Busku. Tomasz był synem Melchjora i Katarzyny de Radomino i dziedziczył Zbludowicze (par. Chotel Zielony, pow. Wiślica).⁴⁾ Piastował on liczne urzędy. Najpierw był wicestarostą i sędzią grodzkim w Korczynie, następnie generalnym pisarzem ziemi sandomierskiej i sędzią kapturowym w 1632 r.⁵⁾ Małżeństwo to pozostawiło dwie córki, z których *Anna* wyszła za Jana Mokrskiego a druga za sędziego ziemskiego sanockiego,

Leszczyńskiego h. Korczak. ⁶⁾ Tomasz zmarł w 1646 r. Na jego pogrzebie wygłosił panegiryczne kazanie jezuita Wojciech Czarnocki i niedługo potem ogłosił je drukiem i dedykował Annie z Bobolów, wdowie po Tomaszu.⁷⁾ W kościele Najśw. Marji Panny Niepokalanie Poczętej w Busku (pow. Stopnica) przechowała się do obecnych czasów tablica pamiątkowa Tomasza Kowalkowskiego.

Druga córka Jana, której imienia nie zanotowano, przebywała w Lublinie, jako małżonka Lemparta Gnoińskiego

¹⁾ *Wiśniewski*, Hist. opis kościołów, str. 71—72. Napis na płycie: „*Joannis de Magna et Parva Piaski Bobola hic ossa iacent, hic omni quo vixit die pie Deum coluit et beneficis hospitalis amicitiae cultor optimus christianus extitit et sat diu vixit qui vitam hoc teste clausit quis sibi pone cubat Ursula Dmosiczka de Vinari coniux maestissima null... virtute secunda aequa utriusque vita par ivit pietas unus est tumulus sit eadem in coelo aeternitas.*”

²⁾ *Czarnocki*, Gniazdo; *Niesiecki*, Korona, T. I, str. 112,

³⁾ *Niesiecki*, Korona, T. II, str. 678.

⁴⁾ *Pawiński*, Małopolska, T. IV, str. 210.

⁵⁾ Wiadomości te zawiera tablica panegiryczna w kościele N. M. P. w Busku. Tekst jej opublikował *Wiśniewski*, Historyczny opis kościołów, str. 38—39.

⁶⁾ *Niesiecki*, Korona, T. II, str. 678.

⁷⁾ Gniazdo szlacheckie przy Sośniej Godziębowskiej zasadzone, na pogrzebie sławnej pamięci J. M. P. Thomasza z Kowalkowej Kowalkowskiego, pisarza ziemie Sand. w kościele farnym Buskim panien zakonnych, klasztoru Premonstratorskiego, Kraków 1646.

h. Warmia, oboźnego kor. i starosty miasta Nowego Korczyna. Zrodzili oni dwóch synów Leonarda i Andrzeja.¹⁾

Imienia i stanu trzeciej córki Jana nie znamy zupełnie. Wiadomo o niej tylko tyle, że przebywała w Jarosławiu.²⁾

Prawdopodobnie synem Jana i Urszuli był *Wojciech Bobola*, który zmarł w obozie pod Smoleńskiem.³⁾ Urządzono mu uroczysty pogrzeb a nad trumną wygłoszono mowę, która stawia jego osobę w bardzo dodatniem świetle:⁴⁾

„Młodzieniec, żył pobożnie — *synowiec podkomorzego koronnego* (Andrzeja). To wszystkim ma być pociecha, że w oczach króla swego i wszystkiej prawie Korony, nie na rozpuście, nie na swej woli, ale

na warstacie sławy, na posłudze ojczystej chwieląc się i robiąc rzemiosło rycerskie za Towarzystwa”.

Jakób, najstarszy syn Jana i Urszuli urodził się w 1573 r. Dnia 25 listopada 1602 r. wziął w Krakowie ślub z Ewą, córką Pawła Popowskiego h. Leszczyc.⁵⁾ Podczas tej uroczystości wygłosił panegiryczne przemówienie Aucups Gaspar z Siedmiogrodu.⁶⁾ Z napisu na pomniku, jaki wystawił ojcu swemu Janowi w kościele w Dobrowodzie wynika, że już w 1605 r. był

¹⁾ *Paprocki*, Herby, str. 561; *Okolski*, Orbis, T. III, str. 274; *Niesiecki*, Korona, T. II, str. 238; *Bastrzykowski*, Monogr. Jankowic, str. 166—170.

²⁾ Że obydwie były córkami Jana świadczy o tem *Testamentum ultimae voluntatis R. Gasparis Bobola* Canonici Cracoviensis, 23 Decembris 1646: „Pannom siostrzym moim trzema, w Lublinie, Jarosławiu i w Busku” etc. Opublikował go *Bastrzykowski*, Monografia Jankowic, str. 166—170.

³⁾ *Bastrzykowski*, Monogr. Jankowic, str. 171; Kopjarjusz dokumentów, dotyczących oblężenia Smoleńska i wyprawy pod Moskwę w 1612 r. Biblioteka Ordynacji Krasieńskich w Warszawie, Rps n. 255 (3916), k. 25.

⁴⁾ Mowa na jego pogrzebie w zbiorach Ossolineum, Rps n. 207, k. 337—338.

⁵⁾ *Niesiecki*, Korona, T. III, str. 652.

⁶⁾ In honorem III. et Magn. D. D. Andreae Bobolae capit. Pilzn., et Ser. Sigismundi III Regis Pol. Secretarii dignissimi. Nobili ac generoso D. *Jacobo Bobola*, ipsius nepote cum pudicissima lectissimaque virgine *Eva* nobilis D. Pauli Popowski, olim Chencinensis surrogatoris filia, matrimonium contrahente et 25 Novembris Cracoviae celebrante *Gaspari Aucups Transylvani Saxonis* oratio, Cracoviae 1602.

on podstolim sanockim, później zaś od 1616 r. aż do śmierci miał tytuł podczaszego sandomierskiego.¹⁾ Po stryju swym Andrzej podkomorzym przejął dzierżawę Krościenka i odziedziczył część posesji w Warszawie, którą wraz z Kasprem kanonikiem i Wojciechem podkomorzym przemyskim odstąpił królowi Zygmuntovi III dnia 7 stycznia 1617 r.²⁾ W 1612 r. kupił od Jana Zakliki Wilczyce (9 km na północny zachód od Sandomierza).³⁾ W dwa lata później 1 lutego 1614 r. uzyskał w grodzie sandomierskim intronisję do dóbr Dacharzów i Jankowice (kościelne), które otrzymał w darze od Andrzeja i

Piotra Zborzyńskich (synów Stanisława).⁴⁾ Jaką drogą doszedł do innych posiadłości niewiadomo. To pewna, że oprócz wspomnianych wsi dzierżawił Skrzypaczewice, posiadał część Zbigniewic oraz folwark Borzymowo, (odkupiony od brata swego Krzysztofa w 1611 r.)⁵⁾ i wsi Ruszczę, Nietnię, Postronę i Niedrzwicę z folw. Kępie.⁶⁾ Jakób był bezsprzecznie najbogatszym z Bobolów, ale jako bezdzielny nie miał komu przekazać swych posiadłości. Wobec tego dochody z nich przeznaczal na cele dobroczynne. W 1614 r. odnowił całkowicie kościół parafjalny w Jankowicach, a w 1627 r. wystawił przy nim dzwonnice i plebanję i wraz z żoną zaopatrzył kościół w liczne przedmioty liturgiczne.⁷⁾ Nie mając własnego potomstwa, wpadł na myśl, by dzieciom ubogiej szlachty sandomierskiej umożliwić zdobycie odpowiedniego ich stanowi wychowania i wykształcenia. W tym celu dnia 27 lipca 1623 r. założył przy kolegium Jezuitów w Sandomierzu konwikt dla 12 dzieci szlacheckich i zapisał na ten cel 15.500 złp. na dobrach swych

¹⁾ *Boniecki*, Herbarz, l. cit.

²⁾ *Zarewicz*, Op. cit., str. 47; *Metr. Kor.*, T. 151, k. 340; T. 152, k. 526.

³⁾ *Bastrzykowski*, Monografia Jankowic, str. 134.

⁴⁾ Sandomiriae 1 Febr. 1614: „Gen. Jacobus Bobola Subdapifer Sanocensis in bona Dacharzów et Jankowice vigore donationis a Gen. Andrea et Petro Zborzyńskie (filiis Gen. olim Stanislai) recognitae intronmissus in Castro Sand.” *Biblj. Publ. im. Łopacińskiego* w Lublinie, Rps n. 779. *Pawiński*, Małopolska, T. IV, str. 183; *Castr. Sanoc.*, T. 165, k. 1461.

⁵⁾ *Boniecki*, Herbarz, l. cit.

⁶⁾ *Bastrzykowski*, Monografia Jankowic, str. 15—18.

⁷⁾ *Księga Bractwa Różańcowego* w Jankowicach Kośc. Sand. pod 1614 r.

Wilczyce.¹⁾ W 1635 r. przeznaczyl na wygodniejsze pomieszczenie konwiktów kamienicę (zakupioną jeszcze w 1613 r.) w Sandomierzu, stojącą w rynku.²⁾ Po kasacie Towarzystwa Jezusowego, przeszła ta kamienica na własność Komisji Edukacji Narodowej, która w 1777 r. odstąpiła ją wojewodzie podlaskiemu hr. Józefowi Salezemu Ossolińskiemu. W ten sposób przeszła ona w obce ręce, ale o

jej pierwotnym przeznaczeniu świadczy marmurowa tablica, widniejąca dziś jeszcze nad schodami, prowadzącymi na pierwsze piętro.³⁾ Prócz tego dokonał w 1626 r. zapisów na kolegium Jezuitów w Sandomierzu i na znajdującą się w nim kaplicę św. Ignacego.⁴⁾ Wdzięczni Jezuici przyjęli go w 1624 r. do uczestnictwa w modlitwach i zasługach zakonu.⁵⁾ Małżonka jego Ewa z Popowskich zmarła w pięćdziesiątym roku życia, dnia 20 kwietnia 1636 r. Pochowano ją w podziemiach kościoła św. Piotra w Sandomierzu a Jakób uczcił ją pamiątkową tablicą.⁶⁾ Wnet po jej śmierci Jakób zaczął zapadać na zdrowiu i przeczując, że kres jego ziemskiej wędrówki już się zbliża „kazawszy się w chorobie gwałtem do kolegium” (Jezuitów) „zanieść i tam na rękach zakonnych a wprzód swego rodzonego” (brata Sebastjana) „ducha Bogu oddał”, dnia 8 września 1536 r.⁷⁾ Wedle życzenia

¹⁾ *Origo Foundationis Convictus Sandomiriensis Nobilium*, A. S. I. Pol. 75, n. 5, k. 11; Akta zapisów A. S. I. Pol. 74, n. 37—38. Akta do dalszych losów fundacji zawiera *Summaryusz papierów do Wilczyc w 1780 r. pisany*, Biblj. Publ. Łopacińskiego w Lublinie, Rps n. 626; w 1775 r. przejęła ją Komisja Rozdawnicza.

²⁾ *Buliński Melchjor ks.*, Monografia miasta Sandomierza, Warszawa 1879, str. 93, 111, 400.

³⁾ „Hospes scriptum in marmore legis beneficentiae monumentum Jacobi Bobola de Piaski pocillatoris terrae Sandomiriensis, cui cum natura filios familiae negaret, liberalitas patriae numerosos genuit, in quorum nobilem institutionem convictum erexit, aeternum in iis Deo, patriae, stirpi, victurus. Lector est quod mireris et ames, si factum probas, te probas.” *Bastrzykowski*, Monogr. Jankowic, str. 15—18.

⁴⁾ *Summariurn documentorum ad bona Jankowice sese regulantium*, Biblj. Łopacińskiego, Rps n. 1044; *Annuae Prov. Pol. S. I. Literae 1624*, A. S. I. Pol. 52, k. 8.

⁵⁾ *A. D. 1583 iussu R. P. Provincialis suffragia scripta Vilnae*, Biblj. Uniw. Jagiell. Rps n. 185, pod 1636 r.

⁶⁾ *Starowolski Simon*, Monumenta Sarmatorum, Cracoviae 1655, str. 672.

⁷⁾ *Czarnocki*, Gniazdo, str. 3; *Cichocius*, Alloq. Osiecensium, str. 152.

pochowano go w jezuickim kościele św. Piotra¹⁾, pod kaplicą św. Ignacego, a w kaplicy wmurowano tablicę z podwójnym pamiątkowym napisem.²⁾

Drugim synem Jana i Urszuli był *Kasper*, który obrał stan duchowny. Jako kleryk niższych święceń został w 1608 r. kanonikiem krakowskim a niedługo potem sekretarzem królewskim.³⁾ Po stryju swym Andrzejowi podkomorzemu dzierżawił Dobrowodę,⁴⁾ a po Jakóbie bracie w 1636 r. odziedziczył Wilczyce z Pęczynami, Jankowice i Dacharzędów.⁵⁾ Jako dziedzicowi Wilczyc przysługiwało mu prawo prezenty na probostwo w Jankowicach, z czego też skorzystał w 1631 i 1642 r.⁶⁾ W 1644 r. dnia 11 lipca wydzierżawił Wilczyce na trzy lata Zagórskiemu.⁷⁾ Posiadłości swoje dziedziczne powiększył kupnem za 25.000 złp. Woli Justowskiej pod Krakowem od wojewody krakowskiego, Stanisława Lubomirskiego.⁸⁾ Współcześni sławiają jego cnoty i ofiarność na cele dobroczynne i

¹⁾ *Buliński*, Monogr. Sandomierza, str. 390.

²⁾ Teksty u *Starowolskiego*, Monumenta Sarmatorum, str. 672—673:

D. O. M. Jacobi de Piaski Bobola, Pocillatoris Terrae Sand., stirpe, sanguine nobilissimi, pari fide, pietate paucis; Sacello ex quo in aeternitatem processurus est, extracto pro Nobili Iuventute, Convictu funduto in Collegio Sandomiriensi, inter manus et preces Religiosas mortis, cuius unius in morbo tarditatem, quaestus est, spoliū facti, haec immortalis gloriae umbra comes. Anno Partae Salutis 1636, aetatis 63, obiit 8 Septembris.

D. O. M. Hospes, tumulus quem conspicis, Jacobum de Piaski Bobola, Pocillatorem Terrae Sand., Magni Andreae Bobola olim Succamerarii Regni, ex Fratre Nepotem contegit. Qui Magnus Stirpe, Genere, Nobilitate, Fortuna, sad Maior Fide religione, meritis, liberalitate. Extractis non vulgari sumptu, Templo et Sacello, fundato pro Nobili Iuventute Convictu, praeunte sibi ad mortem coniuge charissima, obiit vir dolorum in Collegio Sandomiriensi, quod unice diligebat, et ad quod aeger deferri voluit, inter manus et preces religiosas pientissime, Anno post vitam hominibus, natam, 1636, Aetatis 63, Ipso die Natali Augustissimae Coelorum Reginae. Iam piis manibus bene praecatus, Et te moriturum cogita, qui te nosti esse mortalem.“

³⁾ *Bastrzykowski*, Monogr. Jankowic, str. 134—135.

⁴⁾ *Bastrzykowski*, l. cit.

⁵⁾ *Bastrzykowski*, Op. cit., str. 162.

⁶⁾ *Bastrzykowski*, Op. cit., str. 37—38.

⁷⁾ Akt dzierżawy opublikował *Bastrzykowski*, Op. cit., str. 162—166.

⁸⁾ *Bastrzykowski*, Op. cit., str. 166.

religijne. ¹⁾ W latach 1618—1629 był Kasper stałym dobrodziejem domu profesów przy kościele św. Barbary w Krakowie.²⁾ Przy jezuickim kościele św. Piotra w Krakowie wystawił kaplicę św. Ignacego, kosztem 10.000 złp. O wdzięczności, jaką względem niego żywili Jezuici, świadczy wymownie przyjęcie go do zasług Towarzystwa Jezusowego i list dziękczynny generała zakonu. ³⁾ Bratankom swoim Jakóbowi i Andrzejowi oddał Wilczyce z Pęczynami, Jankowice i Dacharzów, które mieli przejąć w posiadanie po jego śmierci. Dobrodziejstwo to uwiecznił Jakób w panegirycznym druku, sławiącym dobroczynność stryja.⁴⁾

Wymownym wyrazem jego szczodropliwości a równocześnie gorącej pobożności jest testament, jaki „nie wiedząc kiedy P. Bóg nazaczył czas i kres żywota” jego, sporządził dnia 23 grudnia 1646. r.⁵⁾ Najpierw przeznaczył pewną sumę na jałmużnę dla ubogich i szpitalów, 100 złp. na Mszę żałobną w rocznicę śmierci, która miała być odprawiana w katedrze krakowskiej. Na Woli Justowskiej uczynił kilka zapisów. Jeden w sumie 6.500 złp. przeznaczył na kaplicę św. Ignacego w kościele św. Piotra w Krakowie, z obowiązkiem odprawiania co tydzień Mszy żałobnej za jego duszę i zaopatrywania tej kaplicy w potrzebne paramenta i ozdoby „pod Herbem moim”. Drugi zapis uczynił dla kościoła w Jankowicach w sumie

¹⁾ Oratio de Christo Iesu in Coelorum sedes ascendente, Gasparo Bobola de Piaski Canonico Cracoviensi ab Alberto Alexandro *Kinellovic* Artium et Philosophiae Baccalaureo dedicata, Cracoviae 1632; *Cichocius*, *Alloquutionum Ossieciensium*, str. 151, 152, 432.

²⁾ *Wielewicki*, *Dziennik spraw*, T. III—IV, passim.

³⁾ *Cracoviam Perillustri ac A. R. D. D. Gaspari Bobola Canonico Cracoviensi etc. Praepositus Generalis Societatis Iesu, Romae 6 Novembris...*, *A. S. I*, Germ. 113, k. 768.

⁴⁾ *Votum debitae gratitudinis quod Perill. ac Adm. R. D. D. Gaspar de Piaski Bobola Canonicus Cathedr. Cracov. S. R. M. Secretarius Patruus immo Patronus Aero isto parissimus ob singularem in suos ex fratre nepotes beneficentiam Andream et Jacobum quibus numquam desinit patrocinari iure optimo censetur promeritus affectu promptissimo Jacobi Bobola D. D., Cracoviae 1644.*

⁵⁾ *Testamentum ultimae voluntatis R. Gasparis Bobola Canonici Cracoviensis* 23 Decembris 1646. Kopja znajduje się w *Księdze Bractwa Różańcowego w par. Jankowice*, ogłosił ją drukiem *Bastrzykowski*, Monogr. Jankowic, str. 166—170.

2.000 złp. na żałobną Mszę św. co tydzień i anniwersarz. Trzecią fundację na Woli Justowskiej w sumie 5.000 złp. przeznaczył dla kościoła parafjalnego w Dobrowodzie „gdzie Ociec i Matka moja leżą”, z obligacją odprawiania Mszy św. żałobnych za dusze rodziców i sprawiania aparatów żałobnych, potrzebnych do Mszy św. Pozostałe na Woli Justowskiej 16.000 złp. oddał „synowcom moim, synom nieboszczyka Pana Krzysztofa Bobolę Brata mego dając, darując i legując”. Rzeczy codziennego użytku, jak dywany, ubrania, biżuterje pozapisywał różnym osobom, wyróżnił zaś swych bratanków. „Synowcom moim z osobna, naprzód P. Jędrzejowi obraz na miedzi z ramami hebanowymi Nativitatis Christi, na którym Tres Reges munera offerunt. Temuż namiotek adamaszkowy lazurowy z firankami i gałkami srebrnymi, temuż karekę z końmi legując i zegarek stołowy. Panu Jakubowi szkatułkę hebanową w srebro oprawną i obraz Beatissimae Virginis Mariae w czarnej tece, w ramach oprawnych złocistych. Tymże synowcom koldry dwie jedwabne, ...skrzynię, szkatuły, krzesła, puzdra z flonami itd.”. „Paniom siostrzym moim trzema, w Lublinie, Jarosławiu i Busku proszę, żeby dano po półtorasta złotych.” Na wykonawców testamentu wyznaczył kanoników krakowskich Wojciecha Serebojskiego i Mikołaja Oborskiego. Zmarł z początkiem stycznia 1647 r.¹⁾ Pochowano go pod kaplicą św. Ignacego w kościele św. Piotra w Krakowie bez świetnych uroczystości i zewnętrznego przepychu, spełniając w ten sposób jego wolę, wyrażoną w testamencie: „pogrzeb który proszę, aby poskromny był, po prostu”.

Sebastjan, trzeci syn Jana, urodził się 20 stycznia 1586 r.²⁾ Po ukończeniu nauk humanistycznych zgłosił się do zakonu Jezuitów 21 stycznia 1607 r.³⁾ i wyjechał do Rzymu, gdzie rozpoczął nowicjat 17 czerwca 1607 r.⁴⁾ Po ukończeniu nowicjatu,

¹⁾ *Niesiecki*, Korona, T. I, str. 112, podaje rok 1645, jako datę jego śmierci, inni autorowie wymieniają rok 1646, ale daty te należy uważać za błędne. *Temberski* Stanisław, *Roczniki 1647—1656, Scriptorum Rerum Pol.*, T. XVI, Kraków 1897, str. 143.

²⁾ *Liber defunctorum Provinciae Poloniae S. I.*, Archiwum Prow. Małop. T. J. w Krakowie, Rps n. 996, str. 71, n. 327.

³⁾ *Catalogus triennalis Prov. Pol. S. I. 1611*, A. S. I. Pol. 8, k. 76.

⁴⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1645*, A. S. I. Pol. 11, k. 172.

wrócił do Polski i odbył studia retoryki w Lublinie w latach 1609—1611,¹⁾ filozofji i teologii w Kaliszu 1611—1618.²⁾ Później przez półtora roku pełnił obowiązki wicepenitencjarza w bazylice św. Piotra w Rzymie.³⁾ Po powrocie wykładał w kolegium poznańskim przez pięć lat (do 1626) teologię moralną i piastował urząd prefekta nauk.⁴⁾ W latach 1626—1629 był rektorem kolegium jezuickiego w Brześciu,⁵⁾ poczem przez cztery lata w Krakowie w kolegium przy kościele św. Piotra wykładał teologię polemiczną, czyli t. zw. „kontrowersje” i kierował nauką w kolegium, do roku 1635.⁶⁾ Przeniesiony do Wałczu (w poznańskim), pełnił tam do 1638 r. obowiązki superjora,⁷⁾ następnie rządził kolegium jarosławskim 1638—1641, przemyskiem 1642—1645.⁸⁾ W 1645 r. wyjechał do kolegium w Sandomierzu i trapiiony przykrą a odziedziczoną podobno po ojcu, chorobą kołtuna,⁹⁾ stał się niezdolny do pracy i ostatecznie 2 kwietnia 1649 r. w Sandomierzu oddał ducha Bogu.¹⁰⁾

Czwartym synem Jana i Urszuli był bezwątpienia *Krzysztof*, którego *Niesiecki*, a za nim cały szereg innych autorów, zwie synem *Mikołaja*, brata *Andrzeja podkomorzego kor.* i *Jana z Dobrowody*.¹¹⁾ Bratem swoim nazywają go w testamentach *Jakób* podczaszy sandomierski i *Kasper* kanonik krakowski.¹²⁾ Z dalszych wywodów okaże się, że pochodzenie *Krzysztofa* od *Jana* nie może budzić żadnych wątpliwości. Już zgóry należy zaznaczyć, że począwszy od *Krzysztofa* a skończywszy na ostatnich znanych z źródeł *Sobolach*, wywody genealogiczne

¹⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1611*, A. S. I. Pol. 8, k. 76.

²⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1614, 1622*, A. S. I. Pol. 8, k. 114, 223.

³⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1622*, A. S. I. Pol. 8, k. 223.

⁴⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1625*, A. S. I. Pol. 9, k. 16.

⁵⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1628*, A. S. I. Pol. 9, k. 115.

⁶⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1636*, A. S. I. Pol. 10, k. 12.

⁷⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1645*, A. S. I. Pol. 11, k. 172. Napisał kilka dziełek, które wyszły po jego śmierci przeważnie anonimowo, zob. *Brown Józef* ks. T. J. Biblioteka pisarzy asystencyi polskiej Towarzystwa Jezusowego, Poznań 1862, str. 123.

⁸⁾ *Cat. trien. Prov. Pol. 1642, 1645*, A. S. I. Pol. 11, k. 61, 172.

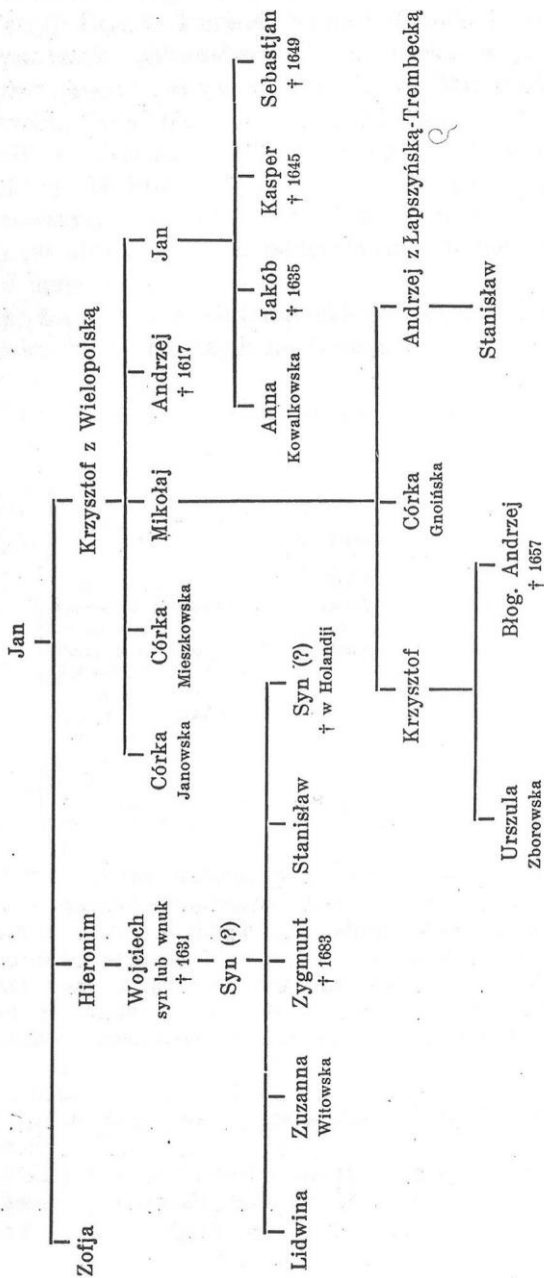
⁹⁾ *Krótki Żywot Sebastjana Soboli*, Biblj. XX. Czartoryskich w Krakowie, Rps n. 1266.

¹⁰⁾ *Elenchi defunctorum*, A. S. I. Hist. Soc. 47, k. 66.

¹¹⁾ *Niesiecki*, Korona, T. I, str. 112.

¹²⁾ *Bastrzykowski*, Monogr. Jankowic, str. 166—170.

Jakób
kawaler jerozolimski
Mikołaj
brat lub bratanek Jakóba
Piotr — Mikołaj — Hieronim

Niesieckiego są zupełnie błędne i wymagają gruntownej rewizji i przeróbki. Krzysztof kształcił się, rzecz dziwna, w jezuickiej Akademii Wileńskiej. Dnia 12 maja 1604 r. wziął on czynny udział w uroczystości założenia kamienia węgielnego pod jezuicki kościół św. Kazimierza w Wilnie, umieszczając swój utwór poetycki w druku, przez akademików wileńskich, na uświetnienie uroczystości przygotowanym.¹⁾ Poemat jego czterdziesty czwarty, (wśród innych 91), p. t. „*Anxia Virginitas*”, nie wybija się niczem ponad kreacje jego kolegów, jest to dowód raczej osobistej poczciwości, pobożności i stopnia opanowania języka łacińskiego, niż sprawdzian talentu poetyckiego. W 1611 r. widzimy już Krzysztofa osiadłego na roli, sprzedającego swą schedę na Borzymowiu Janowi Boboli.²⁾ O innych posiadłościach Krzysztofa nic niewiadome. Musiał on być stosunkowo dość ubogi, skoro Kasper kanonik śpieszył z pomocą jego synom. W 1629 r. brał udział w „okazowaniu się ziemian sanockich” pod Sanokiem.³⁾ Śmierć zaskoczyła Krzysztofa jeszcze przed 1642 r.

Imienia jego małżonki nie znamy, pewnem jest jednak, że pozostawił on czworo dzieci.⁴⁾

Urszula, córka Krzysztofa, wnuczka Jana i Urszuli, w 1642 r. poślubiła Andrzeja Zborowskiego h. Jastrzębiec. Małżeństwo to, poprzedzone panegiryczną mową kanonika katedralnego

¹⁾ *Theatridium Poëticum* Sanctissimo et Castissimo Poëtae Divo Casimiro Academici poetae Parthenii Vilnae monumentum immortale posuere, w dziełku *Theatrum S. Casimiri...* et illustris pompae in solemnibus eisdem Apotheseos instauratione, Vilnae V Idus Maii 1604.

²⁾ *Boniecki*, l. cit; Borzymowo w pow. Stopnica, *Pawiński*, Małopolska, T. IV, str. 225, 487.

³⁾ *AGZ*, T. XX, str. 273.

⁴⁾ *Niesiecki*, *Korona*, T. I, str. 112—113 pisze, że Krzysztof syn Mikołaja, miał dwoje dzieci: Urszulę Zborowską i Jędrzeja jezuitę męczennika pińskiego. Że wiadomość ta i dalsze wywody są błędne świadczy, obok innych świadectw współczesnych, ekstrakt metrykalny